

ŠIAME NUMERYJE:

Ar vaikų kaltė, kad jie nusikalsta?

JAV prezidentai ir religija

Grynadvasių klausimu

Pagalbos pasauliui

Krikščionybės kelias Lietuvon

Jaunimas ir drausmė šeimoje

Iš filmų pasaulio

1959 M. RUGSĖJO MĖN. (SEPTEMBER) VOL. X. NO. 8

TURINYS

Pagalbos pasauliui —

A. Tamošaitis, S. J. 227

Grynadvasių klausimu —

Dr. P. Celiešius 230

Krikščionybės kelias Lietuvon —

Z. Ivinskis 235

**Ar vaiku kaltė, kad jie nusi-
kalsta? —**

Dr. A. Liaugminas 240

Amerikos Lietuvių Montessori

Draugija — K. Katkevičienė 246

J. A V. prezidentai ir religija —

Dr. J. Prunskis 248

Ar yra reikalinga drausmė

šeimoje? — Pr. Alšėnas 253

Iš filmų pasaulio —

J. Vaišnys, S. J. 255

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jė-
zuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J.

Admin. — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos ad-
resas: 2345 W. 56th Street, Chicago
36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published
monthly except July and August,
when bi-monthly, by The Jesuit Fa-
thers of Della Strada, Inc., 2345 W.
56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel.
REpublic 7-8400. Yearly subscrip-
tion three dollars. Single copy 30
cents. Entered as second class mat-
ter at the Post Office at Chicago,
Ill. Additional office of mailing in
Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko
Immaculata Press

Gyvenimas yra susitikimas

ir išsiskyrimas

1959 RUGSĖJIS
(SEPTEMBER)
VOL. X, NO. 8

Laiškai *lietuviams*

V
ZMOGUS EINA PER GYVENIMĄ, VIS KAŽKO IEŠKODAMAS.
JIS ČIA DAUG KĄ SURANDA, BET DAUG IR PRARANDA.
GYVENIME JIS SU DAUG KUO SUSITINKA IR SKIRIASI.
ČIA JIS SUTINKA DAUG DRAUGŲ IR DAUG PRIEŠŲ,
SUTINKA TYROS MEILĖS IR KARČIOS NEAPYKANTOS.
ŽMOGUS GYVENIME SUSITINKA SU GĖRIU IR SU BLOGIU.
GYVENIME JISAI SUTINKA IR DIEVYBĘ –
TAI YRA JO ŽEMIŠKO GYVENIMO PRASMĖ.
JEIGU ŽMOGUS, SU JA SUSITIKĘS, NESISKIRIA, –
JIS SUTIKS TIKRĄ GYVENIMĄ IR NUO JO NESISKIRS.
BET JEIGU JO KELIAS NUKRYPS NUO DIEVYBĖS,
TAI AMŽINAI IŠSISKIRS IR SU TIKRUOJU GYVENIMU.
ŽMOGAUS ŽEMIŠKAS GYVENIMAS YRA LYG MARGA JUOSTA,
NUAUSTA IŠ SUSITIKIMŲ IR IŠSISKYRIMŲ.
ŠIS GYVENIMAS BUS PAKEISTAS Į LAIMINGĄ AMŽINYBĘ,
JEIGU TOJE JUOSTOJE BUS DAUG SUSITIKIMO SIŪLŲ,
NENUTRAUKIAMAI JĮ RIŠANČIŲ SU DIEVYBE.

Draugas ar priešas?

R MUMS krito kada į akis, kad apie pasaulį Naujajame Testamente kalbama dviem visiškai skirtingais, tiesiog vienas kitam prieštaraujančiais būdais? Eilėje vietų pasaulis mums pristatomas kaip Dievo ir mūsų priešas. Jėzus nesimeldžia už pasaulį (Jo. 17, 9), pasaulis bus pasmerktas (1 Kor. 11, 32), šis pasaulis negali priimti tiesos dvasios (Jo. 14, 17), velnias yra pasaulio kunigaikštis (Jo. 16, 11), pasaulis atmeta Dievo dovanas; dar daugiau — jų nekenčia (Jo. 7, 7; 15, 18-19; 17, 14). Šv. Jonas ragina mus pasaulio nemylėti (1 Jo. 2, 15).

Tačiau eilėje kitų vietų šneka apie pasaulį visai kitokia. Ten jis pristatomas kaip Dievo draugas, Jo ypatingos meilės objektas. Dievas pasaulį myli, ir myli tiek, kad už jį atiduoda savo vienatinį Sūnų (Jo. 3, 16-17). Buvo sakyta, kad pasaulis bus pasmerktas, o čia skaitome, kad Dievas yra nutaręs jį išgelbėti (2 Kor. 5, 19). Kristus neatėjo pasaulio teisti, bet gelbėti (Jo. 12, 47). Skaitėme, kad Jis už pasaulį nesimeldžia, o čia sakoma, kad už jį atidavė net savo gyvybę (1 Jo. 2, 2).

Dievop ir velniop

Istoriosofas Jacques Maritain ykusiai nurodo, kad abu kalbėjimo būdai yra teisingi ir vienas kitam ne-

prieštarauja, nes pasaulis vienu ir tuo pačiu metu žengia dviem priešingom kryptim — į Dievą ir į šėtoną (*On the philosophy of History*, New York: Charles Scribner's Sons, 1957, 137 p. ir keleteje kitų veikalų). Puiki šitos tiesos iliustracija yra evangelijos palyginimas apie kviečius ir piktžoles, augančius drauge pasaulio dirvoje. Iš vienos pusės žmonija, traukiama Kristaus, kyla aukštyn, į gerį. Iš kitos, traukiama tamsos kunigaikščio, puola žemyn, į blogį. Geri darbai auga ir, atėjus piūčiai — Paskutiniojo Teismo dienai — bus surinkti į Viešpaties kluoną. Blogi darbai irgi plinta ir bus sudeginti pragare. Visa pasaulio istorija yra vienas nenutrūkstas žygiavimas į išganymą ir pražūtį.

Tą patį vyksmą nusakius kitais žodžiais, tarp pasaulio ir Dievo malonės yra dviejų rūšių santykiai; arba jungties ir bendravimo, arba skirties ir konflikto. Ir šitas dvilypis santykiavimas vyksta vienu ir tuo pačiu metu. Tad kai kalbama apie pasaulį, užtrenkiantį duris Dievui ir atmetantį Jo malonę, galioja pirmoji tekstų eilė. Kai kalbama apie pasaulį, tiesiantį į Dievą rankas ir Jo malonės gaivinamą — antroji.

Krikščionio uždavinys

Šitoje pasaulio istorijos dramoje krikščionis gali užimti trejopą poziciją: 1. padėti žmonijai žengti pražūtį; 2. susikišti rankas į kišenės ir nedaryti nieko; 3. padėti jai žengti išganyman.

Pirmuoju būdu elgiasi krikščionis išgama, antruoju — krikščionis apsileidėlis, trečiuoju — krikščionis, pildas savo pareigą. Jis gi kasdien, Viešpaties pamokytas, meldžiasi: Teateinie tavo karalystė! To vien prašyti, o nesiekti darbu, reikėtų trokšti keptų balandžių įskrendant į bumą. Tai galima vien pasakų krašte. Krikščionybė gi yra ne pasaka, o kietas, konkretus veiksmas Dievo karalystei priartinti.

Pats pasaulis Dievo karalystę niekad netaps. Raugės augs mūsų tarpe iki pat piūties. Ji pilnai ateis tik anapus laiko, kai bus užverstas paskutinis žmonijos istorijos lapas. Tai, ko krikščionis siekia, melddamasis — ir veikdamas — kad Dievo karalystė ateitų, yra, kad žmonija jos kryptim žengtų — užuot žengusi šėtono kryptim. Kitais žodžiais, krikščionio pareiga yra persunkti visą žmonijos gyvenimą, koku būdu jis bepasireikštų — politikoje, ūkyje, auklėjime, kūryboje — gaivia evangelijos jėga.

Viduramžių turnyrai

Kaip tai vykdyti? Pavyzdžiu mums galėtų būti viduramžių turnyrai — tos kruvinos žaidynės, kurioms aukštesnysis to meto luomas buvo atsidavęs tiesiog neįtikimu žiaurumu. Henri Daniel-Rops, daugeliui pažįstamas istorikas, rašo apie juos:

"Pradžioje turnyruose buvo kovojama bukais ginklais. 12-jo šimtmečio pradžioje pradėti vartoti tikri, ir kiekvienas turnyras tapo mažu mūšio lauku, kuriame dvi grupės susikaudavo kokios gražios damos akivaizdoje. Žaidynės visada baigdavosi eile sužeistų; nesykį būdavo užmuštų. Bažnyčia protestavo. "Tiek siela, tiek kūnas yra pastatyti į pavojų", skelbė Klermonto Bažnyčios susirinkimas 1130 metais. Laterano susirinkime 1179

m. tos "gėdingos šventės" buvo uždraustos, kunigams įsakyta nelaidoti tų, kurie miršta turnyre. Tačiau maža kas kreipė į tuos dekretus dėmesį ar paisė ekskomunikos. Turnyrų karas buvo per daug paplitusi tradicija. Smurtas buvo taip giliai įsišaknijęs žmonių dvasioje, kad net pakartotinos ir energingos pastangos jį išrauti liko bergždžios. Dėl to, vedina savo gilios išminties. Bažnyčia ėmėsi kitokios priemonės — sukrikščioninti jėgą ir jos naudojimą".

Ji "pakrikštijo" ginklus, sukurdama riterystę. Vaisiai buvo nuostabūs. Autorius tęsia: "Riteris! Iš visų viduramžiams būdingų dalykų, pasilikusių žmonių atminty, nėra nė vieno kito, kurs taip uždegtų mūsų dvasią ir keltų širdį. Visa animalinė žmogaus aistra ir galios potroškis, visa, kas tamsiuose sąmonės užkampiuose tragiškai veržiasi į smurtą ir naikinimą, buvo patenkinta ir perviršyta kilnaus, teisingo riterio paveikslo, apsupto nesuteptos skaistybės aureole, siekiančio daugiau aukos negu pergalės, daugiau atiduoti savo negu pralieti kito kraują" (*L'Eglise de la Cathedrale et de la Croisade*, Paris: Fayard, 1952, 353-354 p.).

Idealas ir laiko dvasia

Kas įvyko? Bažnyčia bandė sudominti tą kovos ištroškusią bajoriją romumo grožiu, statė jai pavyzdžiu atsispyrėlius, paniekinančius garbę ir didį vardą. Šitokie idealai netraukė. Kodėl? Kadangi ginklai, žirgai, pentinai, kova buvo giliai įaugę į to meto sąmonę. Prieš susitvenkusią tradicijos ir papročio galią jos balsas liko bejėgis. Tuokart išėjo su nauju idealu. Jos darbą vainikavo pasisiekimas. Kodėl? Kadangi patiekė idealą, kuris turėjo šaknis to meto dvasioje. Jame buvo ir

Dangus pasakoja Dievo garbę,
ir tvirtuma skelbia Jo ranku darbą...
Tenai Jis padarė saulei jos padangtę,
ji išeina kaip jaunikis iš savo miegamojo,
džiūgauja kaip milžinas, bėgdamas keliu.
Nuo dangaus pakraščių jos išėjimas,
ir jos apėjimas vėl iki dangaus pakraščio,
ir niekas nepasislepia nuo jos karščio.

18 p s a l m ė

kraujo liejimas, ir jėgos vartojimas, ir gražios damos. Tačiau jie buvo apvalyti nuo smurto, brutalumo, neapvaldytos aistros ir pakreipti nauja linkme. Riteris ir toliau lies kraują — tačiau savo, užuot kitų. Jis vartos jėgą — bet ginti silpniems ir skriaudžiamiesiems. Sieks imponuoti gražiai damai — tačiau savo būdo kilnumu, užuot laukine raumenų jėga.

Kokia to pamoka? Kad į pasaulį galima paveikti vien pasikinkius istorines jėgas. Didžiulė dinamiška tų jėgų masė — sutvenkta iš šimtų praeities įvykių, susidėjusių aplinkybių, įaugusių tradicijų — negailestingai gena istoriją pirmyn, tuo pačiu apspresdama jos ateities veidą. Būsimos kartos piauna, kas praėjusiose pasėta. Pastoti tai masei kelią žmogus per menkas.

Tačiau jis gali pakreipti ją nauja vaga ir tokiu būdu padaryti sau sąjungininku. Kitaip pasakius, jei mūsų sukuriamas idealas neturi šaknų gyvenamojo laikotarpio dvasioje, įvyksta du dalykai: 1. tas idealas netraukia; 2. nesugrąžinamai paleidžiame vėjais milžiniškas jėgas, kurias būtume galėję pasitaikinti.

Žvilgsnis į dabartį

Bažnyčia taip tebesielgia ir šandien. Va, pavyzdys — gegužės 1-ji. Ta diena tapo socialistine darbo švente. Ilgą laiką Bažnyčia reagavo prieš jos šventimą ir demonstracijas. Prieš kelerius metus nusprendė imtis kitokio metodo: užuot boikotavus, daryti priešingai — ją švęsti, ir švęsti visom iškilmėm. Gegužės 1-ji, apvalyta ir pasukta nauja linkme, dabar yra šv. Juozapo Darbininko šventė.

Tai gražus pavyzdys ir paskata

krikščioniui siekti. Šiandien daug kas atmeta abstraktųjį meną ir moderniąją muziką; gina paaugliams žaisti kaubojais ir šlykštisi, kai skaito komikus; piktinasi dabartinės jaunosios kartos seksualiniu domėjimusi. Tai vien keli pavyzdžiai. Kas pasiekta jų boikotavimu? Praktiškai nieko. Srovė plaukia toliau, ir vis didesne banga. Ar nebūtų žymiai išmintingiau elgtis priešingai — tais dalykais domėtis? Ne dėl jų pačių — tai būtų per daug paviršutiniška — bet pažinti už jų slypinčioms tendencijoms, tam, kas skatina dabarties žmogų reikšti savo vidų abstrakčiu menu, domėtis seksualiniu klausimu, kad pažinę tas jėgas, galėtume pakinkyti jas savam malūnui sukti.

Tik išvelgęs į evangelijos principų esmę ir gyvenamojo metodo dvasią, krikščionis gali pilnai ir vaisingai išpildyti savo uždavinį — kreipti pasaulio žingsnius į Dievo karalystę.

GRYNADVASIŲ KLAUSIMU DR. P. CELIEŠIUS

IEKVIENA, kad ir geriausia, mokslo sistema ilgainiui yra tariamų mokslininkų vis taisoma, papildoma, gerinama, kol ji tampa iškreipta ir nutolusi nuo savo originalo. Panašiai gali įvykti dvasinio mokslo srityje. Vieni išžiūri vieną dalyką taisytiną, kiti kitą. Pasišauna religiją reformuoti, perdirbinėti taisyti, kol pagaliau iškreipia religijos tikrąjį veidą ir išugdo naujas atskalas arba sektas.

Šiuo rašinėliu noriu sutelkti dėmesį į mūsų laikais augančią religijos srityje negerovę, vadinamą grynąją dvasiškumą. Pasitaiko mūsų katalikų tarpe sąmoningų religijos reiškėjų, kurie teigia, kad nėra reikalo religiją praktikuoti išviršiniais ženklais: bažnyčios lankymu, religinių praktikų atlikimu, dažnu sakramentų ėmimu. Dievas yra gryna Dvasia. Todėl esą pakanka Jį garbinti savo dvasioje ir tiesoje. Išviršinis religijos reiškimas

rodąs tik žmogaus fariziejiškumo dvasią ir panašiai. Šiai savo tezei pagrįsti randama ir Šventraštyje reikiamų įrodymų. Kristus aiškiai smerkia fariziejiškumą. O pokalbyje su Nikodemu aiškiai pabrėžia, kad Dievą reikia garbinti dvasioje ir tiesioje. Užmirštama, kad Šventraštis nėra sisteminis katalikų religijos mokslas., bet proginis. Kristus, susidurdamas įvairiais savo gyvenimo momentais su įvairiais žmonėmis, duodavo atitinkamus palyginimus, pamokymus, darydamas reikiamas išvadas. Kadangi žmogaus gyvenimas neslenka pagal kokią nors sistemą, bet atsitiktinomis situacijomis su aplinka, todėl ir Kristaus pasisakymai įvairiomis progomis yra labai įvairūs. Jų negalime imti paskiromis išpiovomis, bet jungdami į bendrą Šventraščio dvasią. Kitaip galime prieiti prie religinių absurdo ir moralės dėsnių griovimo.

1. Fariziejiškumas

Manau, nereikia daug aiškintis, kas yra fariziejiškumas. Tai yra dvasinis veidmainiavimas. Žmogus išviršiniai nuduoda esant kitoki, negu iš tikrųjų savo dvasioje yra. Kada žmogus aplinkos bendrininkams rodosi esąs labai pamaldus, nepaprastai padorus, o iš tikrųjų esama mažatikio, nedorėlio. Visos religinės pratybos yra atliekamos ne iš nuoširdumo, bet dėl žmonių akių. Tariamasis religingumas turi tam tikrų išskaičiavimų: kartais naudos, kartais garbės, kartais abiejų kartu. Tokie asmens su tikruoju religingumu neturi nieko bendra. Juos Kristus vadina pabaltintais karštais, kurie viduje yra pilni puvėsių. Tokie asmens jau atsiėmė savo atpildą žemėje. Po mirties jiems nėra ko tikėtis. Fariziejiškumas visais laikais buvo sveikos nuovokos žmonių smerkiamas, kaip

kad iš viso veidmainiavimas yra visų smerkiamas. Fariziejiškumas yra religijos vėžys. Jo niekas prie dorybių nepriskaito. Dėl jo blogumo nėra ko gincytis.

2. Grynadvasiškumas

Fariziejiškumo priešingybė yra grynadvasiškumas. Tai yra antrasis kraštutinis. Jo esmė glūdi tezeje, kad Dievą reikia garbinti vien dvasioje. Išviršiniai ženklai esą nereikalingi. Religinės pratybos — bereikšmės. Tiek liturginiai paveikslai, statulos, tiek bažnytinė architektūra, tiek liturginis giedojimas eisenos, klūpsčiavimai, tiek liturginiai ženklai ir veiksmai tėra daromi dėl žmonių akių. Jie nebūtini. Jie žmogaus dvasios nepaleičia. Jų dažnas kartojimas tėra rutinon pateikimas, įpratimas ir mechaninis Dievo garbinimas.

Dievas yra dvasia ir visur esąs. Todėl reikia išmokti visur susitelkti, nusileisti į savo gelmes, užsidaryti, pasinerti nirvanon, pajusti Dievą dvasios akimis ir su Juo bendrauti: Jį garbinti, Jį atsiprašyti už savo netobulumus ir suklupimus, Jo prašyti reikiamų dvasinių malonių. Tai yra grynoji religija. Tai esąs tyras dvasinis Dievo garbinimas. Tai yra grynadvasiškoji religija.

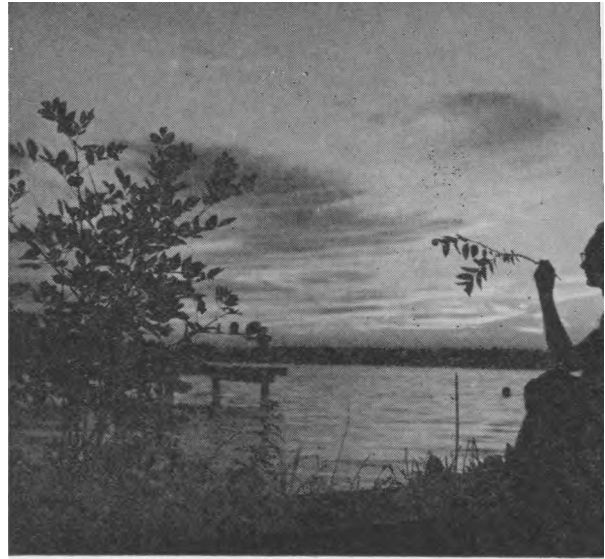
3. Kūno ir dvasios santykis

Religija yra žmogaus ryšys su Dievu. Religija yra žmogaus ir Dievo santykis. Dievo — grynos dvasios — su žmogumi — sudarytu iš dvasios ir kūno — santykis. Todėl religija apima viso žmogaus, ne vien dalies, santykį su gyna dvasia — Dievu. Tai yra pilnoji religija. Trūkstant vieno elemento, ar jis būtų dvasios, ar kūno, religija tampa pažeista. Pabrėžiant tikrai kū-

ninį elementą, religija yra sumechaninama. Pabrėžiant vien dvasinį elementą, religija yra nuskriaudžiama, pažeidžiama.

Fariziejiškoji religija tikrai kūnu garbina Dievą. Aukščiau kūno ji nepakyla. Dėl to ji tampa vienašališka — kūniška. Ir dėl to ji nepriimtina. Tačiau ne viskas ir joje yra bloga. Blogiui žmogus nedrįstų angažuotis. Jei gu fariziejai rodėsi žmonėms esą geri, tai reiškia, kad tie parodomieji ženklai iš esmės nėra blogi, kitaip su jais jie būtų prieš žmones apsijuokinę. Vadinasi, pats religinis ženklas, kurį mes galime kūno pagalba išreikšti — klaupimas, žegnojimas, bučiavimas, giedojimas, lenkimasis, smilkymas, laiminimas, keliavimas į ypatingas religines vietas — yra savyje geras. Tie religiniai ženklai yra pakopos Dievop. Jie yra kūniški laiptai dvasiai žengti link Dievo. Jie nėra atbaigiami savyje, bet dvasioje. Jie yra regimi ženklai, kuriuos žmogaus dvasia skaito ir įprasmina. Raidės, knygoje rašytos, yra niekas, bet žmogaus dvasios akims jos tampa raktas atskleisti kito žmogaus dvasios mintį. Jos yra skirtos aukštesniam tikslui. Taip lygiai yra ir su religiniais ženklais: tapyba, skulptūra, architektūra, klaupimu, giedojimu ir kitais. Jie savyje dar nėra religija. Jei gu religija pasireikštų tik jais vienais, tai ji nebūtų jokia religija. Ji būtų tikrai mechaninis religinių ženklų rezginys. Bet tie ženklai yra tarsi laiptai sielai kilti aukščiau prie Dievo. Jie tampa priemone sielai atsiskleisti. Per juos žmogaus siela susiriša su Dievu, kaip raidžių pagalba su autoriaus mintimi. Visas sielos grožis ir jos pajėgumas tartum įsikūnija religiniuose ženkluose ir religiniuose kūriniuose. Kas pajustų Michelangelo ar Rafaelio sielos didybę, jei gu jie nebū-

tų jos ikūniję medžiagoje: akmenyje, marmure, drobėje, dažuose? Taip lygiai, kas pajęgtų savo sielos didybę atskleisti Dievo pagarbai, jei gu nebūtų religinių priemonių — minėtų religinių ženklų? Atsistoti gatvėje prie didelio judėjimo ir triukšmo, prie režančių vitrinų ir reklamų ir bandyti susitelkti, nusileisti į sielos gelmes ir pradėti dvasioje su Dievu pokalbį. Ji garbinti — tepajęgs vienas iš milijonų. O daugumai tas būdas liks svetimas. Gyvenimo triukšmas jį nusmelks. Jis apsipras. Dievą užmirš ir liks religijos požiūriu aklas ir kurčias. Toks jau yra minios tonas ir veikimo būdas. Visai kitaip žmogus pasijunta, kada jis patenka bažnyčion, apsupamas mistine aplinka, meniniu įsijautimu, kada jis paliečiamas gražaus giedojimo, gilaus kalbėtojo, kada jis maldaknygę atranda jo sielai pritaikytą maldą, kada jis įvairiomis religinėmis priemonėmis yra veikiamas atsiskleisti savo dvasia Dievui, tada šimteriopai jam yra lengviau atsiverti ir dvasia prabilti į Dievą. Toks jau yra žmogus sutvertas. Jis lengviau atlieka mokslinį darbą studijų kambaryje, lengviau mokosi klasėje negu rinkoje, lengviau įsigilina į mokslinės knygos turinį bibliotekoje negu gatvėje ir lengviau atsivertia Dievui bažnyčioje negu darbovietėje. Reikia būti visiškai nenusimanančiu minios psichologijoje, norint teigti, kad kiekvienas gali Dievą garbinti lygiai visur, nereikalaudamas religinės aplinkos. Išimčių galime rasti. Bet, bendrai imant, žmonių dauguma geriau ir lengviau santykiauja su Dievu religinėj aplinkoj — bažnyčioj. Kas klausė Mišių lauke triukšmingoje aplinkoje ir jų klausė bažnyčioje, tam nereikia aiškinti, koks yra didelis skirtumas tarp tų dviejų klausytų Mišių religinio išgyvenimo atžvilgiu.

Šlovink, mano siela, Viešpatį.
Viešpatie, mano Dieve, Tu esi labai didis.
Tu esi apsivilkęs didybe ir puošnumu,
apsisupęs šviesa kaip apsiaustu.
Tu ištiesei dangų kaip dangalą,
pasistatei savo kambarius viršum vandenų.
Iš debesų Tu darai sau vežimą,
Tu eini ant vėjo sparnų.
Vėjus Tu darai savo pasiuntinius,
ir degančią ugnį savo tarnus.
Tu pastatei žemę ant jos pamatų:
ji nesvyruos per amžių amžius.
Apdengei ją vandenynu kaip apdaru,
ant kalnų stovėjo vandenys.
Tau barant, jie bėgo,
Tau griaudžiant, drebėjo.
Iškilo kalnai, nusileido slėniai
į vietą, kurią jiems paskyrei.

Akcija už grynadvasinį santykį su Dievu nėra naujas dalykas. Prieš Kristaus laikus stoikų gadynėje turime reiškinių, kaip žmogus gali savo dvasioje giliai susitelkti iki aplinkos nejautimo. Po Kristaus dangun įžengimo pirmųjų amžių atsiskyrėlių religinė praktika irgi kalba už grynadvasišku-

mą. Iš vienuolių bendruomenių gyvenimo kiekviename šimtetyje rasime dvasios didvyrių, kontempliacijos būklę pasiekusių vienuolių, kurie pajėgdavo gryna dvasia kalbėtis su Dievu be žodžių. Turime visą eilę mistikų, stigmatizuotų šventųjų, kurie galėdavo paskęsti Dievuje iki aplinkos nejau-

timo. Prie jų galime pridėti indų mistikus. Ir visa tai bus tik maža dalelė žmonijos, kuri turi garbinti Dievą. Minėti atvejai tėra didvyrių šventųjų atvejai. Jais negalime normuoti gyvenimo religinio vidurkio. Jie yra tik išimties iš visumos. Išimtimis taisyklės negrindžiamos, bet tik papildomos. Dievas šaukia visus prie savęs. Todėl ir religinis santykis su Dievu turi būti normuojamas pagal daugumos pajėgumą, gabumus ir prigimtį. Daugumai gi yra lengviau santykiauti su Dievu religinės aplinkos ir religinių ženklų bei veiksmų pagalba. Lenkiame galvas prieš nepaprastus šventuosius didvyrius. Bet norėti visus padaryti didvyriais, būtų per drąsus reikalavimas. Juo labiau, kad Dievas paliko pakankamai religinių priemonių eiliniu būdu tapti šventaisiais. Tiktai mes turime tomis paliktomis priemonėmis naudotis: eiti bažnyčion ir praktikuoti religiją.

4. Pilnutinis žmogus

Dievas sutvėrė žmogų, sudarytą iš kūno ir dvasios. Dievas yra viso žmogaus pirmaeilis autorius. Žmogus priklauso Dievui tiek savo siela, tiek savo kūnu. Jis tą savo priklausomybę išreiškia Dievo garbinimu: Dievui dėkodamas, Dievo atsiprašydamas, Dievo prašydamas. Žmogus savo veiksmuose dalyvauja visas: tiek kūnu, tiek siela. Net ir nusidedamas dalyvauja visas. Todėl jis, tiek Dievą garbindamas, tiek Dievo atsiprašydamas, turi taip pat atitinkamai visas dalyvauti. Būtų neteologiška, jei žmogus Dievą garbintų ne visas, bet tiktai savo dvasia. Atrodytų, lyg kūnas nepriklausytų Dievui. Taip pat lygiai būtų neteologiška, jei nusidėjęs žmogus Dievo atsiprašytų tiktai savo dvasioje. Atrodytų, kad nusidėjęs turėtų atgailoti

tiktai dvasia, kai tuo tarpu nuodėmės malonume daugiau dalyvauja kūnas negu dvasia. Dėl to net ir didvyriai šventieji, kurie pasiekdavo ekstazės laipsnį — betarpišką su Dievu susijautimą — prieš tai ilgai, ilgai atgailodavo kūnu: pasninkaudami, nedamiegodami, ištisas valandas kūpodami, šiurkščiai dėvėdami, kietai gulėdami, daug dirbdami, artimui iki savęs atsižadėjimo patarnaudami. Ir tik po tokių ilgų atgailų pasiekdavo ekstazės laipsnį.

Kaip mokslininkas negali reikštis moksle, neišreiškęs savo mokslinių idėjų žodžiais, formulėmis, braižiniais, modeliais, tyrimais, taip tikrasis Dievo garbintojas negali apsieiti Dievo garbinime be išviršinių ženklų, be kūno dalyvavimo. Kaip genijalus menininkas negali tapti didžiu kūrėju, neišreiškęs savo idėjų matomais pavidalais medžiagoje, taip didis šventasis negali tapti šventu, išsijungdamas iš religinių pratybų, iš atgailos veiksmų, iš sakramentų dažno ėmimo. Kol žmogus yra kūne, jis turi visas dalyvauti Dievo garbinime, nes visas žmogus priklauso Dievui, o ne tiktai viena savo dalimi — siela.

Kalbant apie religinėms pratyboms prieštaraujančią teigimą, kad jie gali ir namie savo dvasioje Dievą garbinti, kad religinės pratybos ir aplinka tiktai juos išblaškancios, reikia labai abejoti jų pasisakymo nuoširdumu. Labai dažnai po tuo gražiu pasiaiškinimu slypi grubus turinys, būtent: tingėjimas, nerangumas, šykštumas ir nenuoseklus gyvenimas. Į pasilinksminimus tai eina visas, nesiunčia vien savo dvasios, o liturginiame gyvenime norėtų dalyvauti tik savo mintimi. Jeigu visas dalyvauji džiaugsmo, tai turi visas dalyvauti ir atgailos veiksmuose.

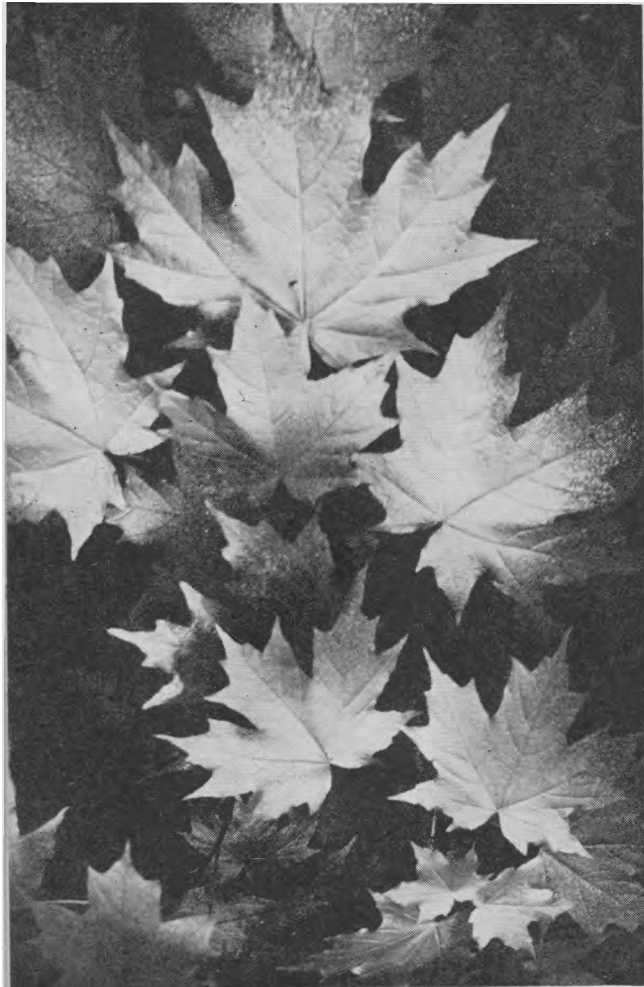
XXII. Protestantizmo plėtimosi
ženklai Lietuvoje

ZIGMANTO Senojo laikais reformatija tegalėjo reikštis labai nedrąsiai. Valdovas visaip bandė varžyti naujovių nešėjus. Kai 1548 m. ėmė valdyti jo sūnus Zigmantas Augustas, protestantai pasijuto žymiai drąsesni. XVI-jo amžiaus viduryje protestantizmas pradėjo stiprėti. Tačiau yra perdama, kai skelbiama, kad reformatijos šalininkai taip išgalėję, jog Lietuvos senate nebelikę nė vieno kataliko. Protestantizmo galybė išpučiama, kai kalbama, jog iš katalikų buvę atimta tūkstančiai bažnyčių. Tada žmonės buvo įpratę žymiai perdėti ir padidinti skaičius, kad būtų didesnis išpūdis. Patys katalikai, neišskiriant nė bažnytinės XVII-jo amžiaus istoriografijos, kuriai vadovavo Lietuvos jėzuitai, yra gąsdinę savo amžininkus buvusiais dideliais pavojais, iš kurių buvę laimingai iškopta. Kai katalikai ėmė jaustis vis drąsesni, buvo galima labiau nurodinėti, kaip netolimoje praityje tikėjimo atžvilgiu esą buvę bloga. Šituose pat rėmuose reikia vertinti ir legendą apie tariamai Žemaičiuose belikusius septynis kunigus.

Yra tikras faktas, su kuriuo reikia visada skaitytis, jog didelė kilmingųjų dauguma, kurie sudarė tikrąją ano meto visuomenę, tapo protestantais, tiksliau kalbant, nuo 1550 m. jie virto kalvinistais. Tokiu keliu pasukti, palikus labiau miestiečių bei vokiečių mėgstamą liuteranizmą, Lietuvos kilmingiesiems vadovavo žymusis Nika-

lojus Radvila Juodasis, kuris buvo Lietuvoje suėmęs į savo rankas pačias aukščiausias vietas. Jis buvo Vilniaus vaivada, didysis Lietuvos maršalas ir valstybės kancleris, kas mūsiškai reikštų maždaug ministerį pirmininką. Radvilos Juodojo pusseserė Barbora Radvilaitė, našlė Goštautienė, buvo tapusi Lenkijos karalienė, t. y. Zigmanto Augusto žmona. Ano meto šaltiniai pabrėžia, kokią didelę įtaką turėjo Radvila Juodasis karaliui, kuris vis klausdavo jo nuomonės. Radvila apie 1550 m. tapo jau viešas protestantas. Radvila tapo tikras kalvinizmo apaštalas, iš savo miestelių ir kaimų išvarinėdamas katalikų klebonus bei kunigus. Jo pavyzdžiu sekė ir kiti mažesnieji ponai. Protestantizmas jam, kaip ir hercogui Albrechtui, buvo drauge politinė priemonė įsigyti daugiau įtakos ir valdžios Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje. Tai patvirtina ir žymiausias Lietuvos ir Lenkijos protestantizmo tyrinėtojas kalvinistas prof. St. Kot'as, teigdamas: "Nėra abejonės, kad Lietuvos didikus protestantizmas traukė dėl politinių ir socialinių priežasčių." Tai tiko ir Radvilai Juodajam, kuris jautėsi tikras Lietuvos karaliukas, net nežinodamas savo turtų ir dvarų skaičiaus.

Radvila užmezgė santykius su visa eile Europos protestantų kunigaikščių ir vadų. Jis susirašinėjo ir su Kalvinu. Jis nesigailejo pinigų protestantiškoms knygoms leisti ir pamokslininkams kviesti. Jis įtaisė spaustuves Nesvyžiuje ir Lietuvos Brastoje ir davė lėšų ten spausdinti eilei religinių ir politinių knygų lenkų kalba. 1558 m. ten buvo

NUSIDĖJĖLIAI

Kaip balti lapai,
Ištroškę saulės,
Juodame pavėsy:
Mes laukiame šviesos!

Ant mūsų pečių,
Lyg sunkios bangos,
Keliasi ir griūva
Diena po dienos.

Per ilgai lauki,
Į mus nežiūrėdamas!...
Jau virpa mūsų keliai
Ir kaulai nuo drėgmės...

Kaip nuo Sinajaus kalno
Žvelgi į mus žaibais.
Mes puolame tarp griuvėsių
Sutrupinto auksinio veršio...

Ateik pakeisti
Mūsų užnuodyto kraujo!
Mes ilgimės šviesos
Ir amžinos transfūzijos.

Stasys Žilys (Aidai, 1959, nr. 2, psl. 63)

išleistas lenkų kalba ir pirmasis Lietuvos kalvinistų giesmynas, Vilniuje paruoštas Jono Zarembos. Radvilos lėšomis Brastoje buvo lenkų kalba išleista ir garsioji "Brastos Biblija". Buvo išspausdintas ir protestantiškas katekizmas "prastiems rusų liežuvio žmonėms". Bet Radvila nieko neišleido lietuviškai. Išskiriant 1598 m. išleistą protestantišką Melchijoro Petkevičiaus katekizmą, Lietuvoje kalvinistų lietuviškoji literatūra ilgai pasiliko labai silpna, kai jau 1585 m. pasirodė lietuviškas jėzuito Kanizijaus katekizmo vertimas. Paskui po 10 metų vėl pasirodė kito jėzuito Ledesmos katekizmo lietuviškas vertimas, kurį pa-

ruošė Daukša. Jis parūpino ir jėzuito Wuyko Postilės puikų lietuvišką vertimą. Tad labai keistai ir neistoriškai skamba, kai komunistų istorikai Lietuvoje dabar pradeda daryti jau atgyvenusius priekaištus, kad reformatų tikėjimas buvęs skelbtas lietuvių kalba, o katalikai žmones tik lenkinę.

Kalbėdami apie protestantizmo plėtimąsi, minėjome, kad apie jį netolimoje praeityje buvo prisakyta perdėtų dalykų. Kad jis nebuvo labai tvirtai įkėlęs kojų, parodo ir toks faktas, kad protestantai Vilniuje nebuvo užgrobę jokios katalikų bažnyčios. Iš pačių protestantų šaltinių matyti, jog apie 1555 metus Kauno protestantų

pamaldos dar vykdavo privačiuose namuose. Kai palygini, kaip protestantizmo banga Latvijoje ir Estijoje nušlavė visas katalikų bažnyčias Rygos ir Talino miestuose, kaip ten tada buvo sunaikinta beveik ne mažiau meninių ir religinio kulto vertybių negu II-jo pasaulinio karo metu (taip teigia protestantas Livonijos istorikas Wittram), tai Lietuvoje neįvyko visa to nė šešėlis. Protestantizmas čia plačiau klestėjo tik kilmingųjų dvaruose vos porą dešimtmečių. Dar jėzuitams nepasirodžius Vilniuje su savo sėkmingu ir intensyviu veikimu, jau Radvilos Juodojo vyriausias sūnus, vadinamas Našlaitėliu, greitai po tėvo mirties perėjo katalikybėn (1567 m.). Nuo to laiko, reikia manyti, protestantizmas savo kulminacinį žydėjimą jau buvo peržengęs. Už ketverių metų po reikšmingo Našlaitėlio atsivertimo, katalikybėn sugrįžo ir labai įtakingas Žemaičių seniūnas Chodkevičius. Paskui jų pavyzdžiu pasekė ir kiti, kurių skaičiuje užima reikšmingą vietą ir kancleris Leonas Sapiega.

Tuo pačiu metu ir Žemaičiai religiniu atžvilgiu vis dar neteikė tokio liūdno vaizdo, koks yra perdėtai rišamas su vyskupo Jurgio Petkevičiaus vardu. Iš autentiškų šaltinių čia paaiškėja, kad ir tariamieji septyni išlikę katalikų kunigai yra tik legenda. Šitoji žinia pirmą kartą yra paminima apie 1650 metus, kada Žemaičiuose katalikybė jau buvo įsistiprinusi. Ją pirmiausia savo veikale "Miscellanea" tada pamini jėzuitų istorikas Kojelavičius. Bet autentiški šaltiniai, pvz. nuncijaus Caligari atsiųsto vizitatoriaus pranešimas, padeda nustatyti, jog dar prieš Merkelį Giedraitį, t. y. vysk. Petkevičiaus laikais, turėjo būti bent ke-liolika kunigų. Dauguma tų kunigų yra atsekama net pavardėmis.

Lietuvos protestantizmas silpnas buvo dėl to, kad pradėjo labai skaldytis. Nebuvo vienybės tarp liuteronų ir kalvinistų. Lietuvos kalvinistai arba reformatai, į kuriuos nuo 1556 m. beveik kasmet vienybės reikalu kreipdavosi Mažosios Lietuvos protestantai, 1560 m. pradėjo su Lenkija megzti ryšius. Reformatų sujungimo reikalu ten nuvyko iš Lietuvos delegacija. Ji siūlė abiejų valstybių reformatų bažnyčioms susijungti ir vesti bendrą kovą prieš didėjančią antitrinitarų (arijonų) ereziją, neigiančią Švenč. Trejybę ir Kristaus dievybę. Arijanizmas kalvinistams sudarė rimtą pavojų, nes tarp jų buvo gabių, veiklių ir išlavintų vyrų. Atsirado ir daugiau sektų. Jų Lietuvoje buvo priskaitoma dešimtimis. Savo gyvenimo gale ir Radvila Juodasis nebežinojęs ką betikėti, atsiradus Vilniuje tokiame erezijų mišiniui.

Protestantų susiskaldymas buvo viena jų silpnėjimo ir žlugimo priežasčių, bet jų buvo ir daugiau.

XXIII. Protestantų krizė Lietuvoje ir žymiųjų didikų grįžimas katalikybėn

Nors kai kurie apie 1570 metus Lietuvoje priskaičiuodavo apie 72 protestantų sektas, bet trys svarbiausios jų šakos buvo kalvinistai, liuteronai ir arijonai. Arijonai buvo radikaliausi iš visų protestantų sektų, neigdami Dievo malonę, sakramentus, Kristaus dievybę ir kai kurie net Šv. Dvasią. Arijonai mėgino savo reformas nešti ir į viešąją socialinę bei ekonominę gyvenimą. Jie turėjo savo veikėjų — rašytojų, savo polemines knygeles spausdinusių lenkiškai ar lotyniškai. Pats žymiausias jų veikėjas buvo Simonas Budny. Jo gausiuose raštuose yra tokių miglotų vietų, kurios eina tiesiog iki nesa-monių. Todėl žymusis jėzuitų misijonierius Petras Skarga buvo tos nuo-

monės, kad Budny raštai yra atnešę daugiau žalos reformacijai negu Katalikų Bažnyčiai. Lietuvoje arijonų eilėse buvo stambių didikų. Gal žymiausias buvo Jonas Kiška. Iš 1568 m. arijonų sinodo paaiškėjo, kad arijonai buvo nusistatę prieš valstybę. Iš principo atsisakydami vartoti ginklą, skelbdami visų žmonių lygybę ir savo radikalias religines bei socialines pažiūras, jie įnešė daug nesantaikos į to meto visuomenę.

Kadangi anuo metu buvo mėgstami teologiniai ginčai ir disputai, religinis susiskaldymas davė progos ir bajorams bei magnatams patiems spręsti apie savo religinį nusistatymą. Šitoks eizėjimas pačiuose pagrindiniuose klausimuose protestantų pirmąją jėgą, be abejo, silpnino. Net žymieji šulai ėmė svirduliuoti. Ir Radvila Juodasis šliejosi prie arijonų, įvedė naujus religinius papročius, ėmė laikyti eretikais kalvinistus ir juos net persekiojo. Jau jis buvo užmerkęs akis, kai iš Žuricho atėjo laiškas, primenąs, kad Radvila patekęs į klaidingą sektą. Arijonai labiau laikėsi Senojo Testamento, atmesdami Kristaus evangeliją. Tokiu būdu jie artėjo prie judaizmo. Buvo teigiama, kad ir Radvila Juodasis su savo žmona paskutiniaisiais gyvenimo metais buvo tapę beveik žydai. Radvilos Juodojo nelaukta mirtis 1565 m. buvo vis dėlto gana didelis smūgis Lietuvos protestantizmui.

Kita svarbi protestantizmo silpnėjimo priežastis glūdėjo taip pat Radvilų šeimoje, su kurios galios žydėjimu buvo tampriai surištas ir protestantizmo išsiskleidimas. Kiekvienas griežtesnis religinis pasikeitimas Radvilų giminėje turėjo plačiau atsilipti ir Lietuvos protestantams. Taip ir įvyko, kai Radvilos Juodojo vyriausias sūnus Mikalojus Kristupas tuoj po tėvo mir-

ties perėjo katalikybėn. Tėvui mirštant, jis buvo tik 16 m. amžiaus, todėl gavo Našlaitėlio vardą.

Senoji istorinė literatūra, remdamasi Rostowskio duomenimis, yra klaidingai teigusi, jog Našlaitėlis tik 1575 m., Skargos dėka, tapęs kataliku. Vatikano archyvo šaltiniai rodo, kad jau 1567 m. popiežius Pijus V sveikino šį žymų Radvilaitį, kaip konvertitą. Radvilos Našlaitėlio laidotuvėse pamokslininkas jėzuitas paminėjo, kad jis jau 19 metų jaunuolis perėjo katalikybėn. Kadangi Mikalojus Kristupas buvo gimęs 1549 m., tai jo katalikybėn grįžimo data pasitvirtina — 1567 metais. Našlaitėlio atvirtimas, kuris paskui save patraukė ir kitus tris jaunesnius brolius, buvo didelės reikšmės įvykis. Tapęs uoliu kataliku, jis stengėsi atitaisyti tai, ką tėvas buvo padaręs. Jis taip pat supirkinėjo ir degino Lietuvos Brastoje tėvo išleistąją Bibliją.

Prie žymiųjų atsivertusių didikų reikia priskirti ir Žemaičių seniūną Joną Jeronimą Chodkevičių (1571 m.). Naujausieji tyrinėjimai rodo, kad Chodkevičių gražinant katalikybėn, žymiausią vaidmenį šalia Varmijos vyskupo Stanislovo Hozijaus yra suvaidinęs Vilniaus vaitas Augustinas Rotundas, laikomas pirmuoju Lietuvos istoriku ir jos apologetu. Visados pasilikdamas uolus katalikas ir gerai sugyvendamas su sunkaus charakterio dignitoriais, jis buvo bandęs atversti net Radvilą Juodąjį. Rotundas nuolat siuntinėjo Chodkevičiui katalikiškus raštus ir nesiliovė jam daręs asmeniškų įtakos. Prie Chodkevičiaus atsivertimo prisidėjo ir Vilniaus jėzuitų kolegijos rektorius Stanislovas Varševičis, su kuriuo Žemaičių seniūnas buvo studijavęs protestantiškame Vittenbergo universitete.

Viešpatie, mūsų Viešpatie, koks nuostabus yra
Tavo vardas visoje žemėje!...
Kai aš žiūriu į Tavo dangų, į Tavo pirštų darbą,
Į mėnuli ir į žvaigždes, kurias Tu padarei:
Kas gi yra žmogus, kad Tu jį atsimeni?
Arba žmogaus sūnus, kad juo rūpiniesi?

8 p s a l m ė

Šitie du pirmieji žymūs atsivertimai, įvykę dar prieš Merkelui Giedraičiui tampa Žemaičių vyskupu ir prieš jėzuitams išvystant stiprią veiklą, buvo labai didelės reikšmės visai aplinkai. Jų pavyzdžiai veikė ne tik artimuosius gimines, bet turėjo įtakos ir kitiems magnatams. Atsivertėlių keliu greitai pasuko Sapiegos, Vainių, Valavičių, Pacų, Kiškų, Tiškevičių ir eilė kitų didikų bei bajorų šeimų.

Gal svarbiausioji priežastis nuvedusi protestantus į krizę buvo ta, kad Lietuvoje buvo suorganizuotas aukštasis mokslas. Vilniaus vyskupo Valerijono Protasevičiaus 1569 m. į Vilnių atkviestieji jėzuitai jau 1570 m. vasarą sostinėje atidarė kolegiją, o po devynerių metų ten buvo įkurta ir Akade-

mija. Jėzuitų vaidmuo, P. Skargai ir Varševickiui vadovaujant, tolimesniuose katalikybės atgaivinimo dešimtmečiuose buvo pats reikšmingiausias.

Bet būtų netikslu kalbėti apie visišką protestantizmo žlugimą. Kai dažnai yra vartojamas išsireiškimas "protestantizmo banga", tai yra sukuriamas vaizdas, jog tos bangos atslūgimas galėjęs reikšti visišką protestantizmo išnykimą. Tačiau dar XVI amžiaus gale ir XVII pradžioje Lietuvos protestantai steigėsi savo mokyklas ir po savo krizės metų vėl organizavosi. Apie galutinį katalikybės laimėjimą tegalima kalbėti tik XVII amžiaus pirmoje pusėje.

prie šeimos židinio

AR VAIKŲ KALTĖ, KAD JIE NUSIKALSTA?

ALB. LIAUGMINAS

E SAME girdėję daug nusiskundimų mūsų laikų jaunimo elgesiu. Šiandien paaugliai (*"teenageriai"*, kaip jie vadinami JAV) darosi tiesiog pabaisa. Kai jų sueina keli į autobusą ar kai susigrupuoja kryžgatviuose, suaugusieji baimingai traukiasi iš kelio. Jaunimo teismai užversti bylomis, psichiatrinės įstaigos studijuoja metodus nustatyti paauglių nusikaltimų priežastims, visų dėmesys nukreiptas tik į vaikų antisocialines išdaigas. Ar jie tikrai kalti, kad jie tokie? Pabandykime panagrinėti aplinką ir save toje moderniškoje šių dienų aplinkoje.

Jau senas priežodis sako, kad motina gimdo vaiką du kartu: pirmąjį — fiziniai, o antrąjį — dvasiniai. Neužtenka suformuoti būsimoje žmogaus kūną, kas užbaigiama gimdymu, reikia dar suformuoti ir išugdyti jo asmenybę, kas tęsiasi visą eilę tolimesnių metų.

Pažiūrėkime dabar, kokioj aplinkoj auga modernių laikų vaikas ir kiek nuo mūsų ši aplinka priklauso. Jei pagaliau ne viskas nuo mūsų priklauso, gal tada mes patys turime keisti savo tradicines pažiūras į naminių auklėjimą?

Tiesa, gyvename demokratijų laikais. Žlugo autarkiniai režimai, todėl ir kiekvienas individas, neišskiriant nė vaikų, deklaruoja savo pilietines teises. Mokyklos su savo liberalistinėm pažiūrom taiko ne tik metodus, — kas būtų visai natūralu, pedagogiška, — bet ir programas prie vaikų, leidamos jiems pasirinkti net dalykus! Vaikai yra įstatymų globojami, todėl niekam nevalia jų, kad ir blogai elgtųsi, užkabinti ar net šiurkščiau perspėti. Aišku, kad tokiose sąlygose ir tėvų taktika turėtų keistis, jei nori juos ugdančiai veikti. O vaikai, kaip vaikai, kol dar nesusidūrę su aplinka, lieka tie patys kaip ir seniau, tik dirva, kurioje jiems tenka augti, yra pakitusi. Pagaliau didžiausią ir pačią svarbiausią šios dirvos dalį mes p a t y s , tėvai, sudarome. Prieš kaltindami savo vaikus dėl socialinių iškrypimų, nepaklusnumo, netvarkingumo, stokos pagarbos sau ir visuomenei, turėtume padaryti savo tėviškųjų pareigų tarsi sąžinės sąskaitą.

1. *Ar vaikas buvo jau kūdikystėje pratinamas prie tvarkos ir drausmės?* Jei po kiekvieno riktelėjimo tuoj buvo puolama prie jo, keičiant jo padėtį,

žaidžiant su juo ar siūlant jam valgio ir pan., tuo būdu buvo jam daroma triguba žala: a) jo organizmui buvo atimama galimybė grūdintis, pratin-tis prie reguliarumo, b) buvo sudaro-ma palanki dirva užgaidoms ugdyti ir pagaliau buvo duodamos palankios sąlygos vystytis egoizmui. Mat, vai-kas supranta tiesiog intuityviai savo santykį su aplinka, kur ta aplinka be-sąlyginiai pradeda jam tarnauti.

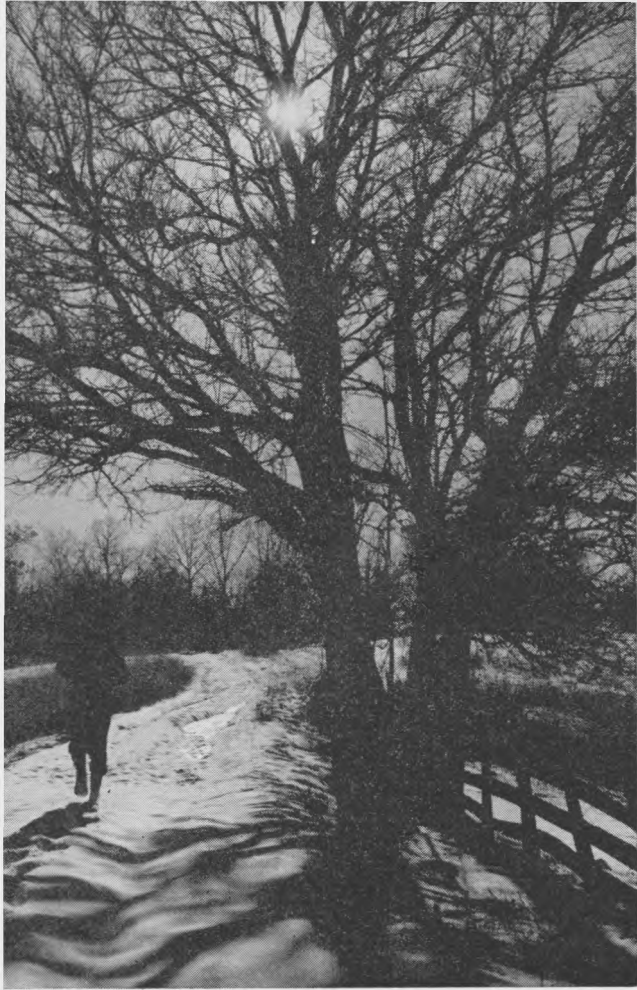
2. *Ar nepamėgdžiojom vaiko kal-bos ir judesius, norėdami jam patai-kauti?* Tėvai negerai daro ir veikia neigiamai į vaiko raidą, kai, prisitai-kydami prie jo, ima kalbėti tokia pat techniškai defektinga kalba, kaip kad vaikas šiame amžiuje daro: "tu masiu-lis... se (čia) tavo basiukas (batukas), tu noli (nori) ir t.t. Viena, mes tuo pa-rodome vaikui didelį pataikavimą, o antra, užuot padėję, trukdom jo kalbos raidai. Neužmirškime, kad 2-3 metų vaikas daugiau supranta, negu gali pasakyti. Jo girdimieji žodžių vaidi-niai yra beveik visai tikslūs, ir jis su-pranta jų reikšmę, bet *verbo-motori-niai* vaidiniai (žodžių ištarimas) dar šlubuoja. Kad ir šie baigtųsi susidary-ti, jis turi girdėti *teisingą* žodžių tarimą, o ne deformuotą. Vaikas yra net erzi-namas, jei jam kalbama deformuotais žodžiais, nes kaip minėjome, jo girdi-mieji vaidiniai yra tikslesni už tarimo vaidinius, ir todėl jis jaučia malonu-mą, kai jam teisingai kalbama, o ne atvirkščiai.

3. *Ar ugdėme vaiką ir vidinę draus-mę šalia išorinės?* Išorinė drausmė apima, paprastai, tuos veiksmus ir poelgius, kurie gali būti pastebimi ir sankcionuojami, tuo tarpu kai vidinė drausmė remiasi savivertos (*Selbst-achtung*) jausmu, vidiniu žmogaus "aš" autoritetu ir sąžine. Pirmuoju at-veju individas yra aplinkos verčia-

mas, o antruoju — jis pats save ipa-reigoja ir negalės nepadoriai pasielg-ti vien tik dėl savo asmeninio prestižo, dėl tų vertybių, kurios jam buvo įskie-pytos namuose, mokykloje ir bažny-čioje, o ne dėl žmonių papeikos bei kurių nors išorinių sankcijų.

4. *Ar auklėjime nebuvo be atodai-ros vartojamas vien tik subjektyvinis autoritetas?* Kol vaikas dar mažas, ga-lima naudoti ir subjektyvinį autorite-tą; tuo metu užtenka operuoti auklėji-mo dėsniu bei norma "m a n nepatin-ka". Pavyzdžiui, galima sakyti vaikui: "man nepatinka, kad tu taip darai", ir to užtenka, kol jis akylai gerbia su-augusiojo autoritetą, kol vaikas tebė-ra taip vadinamoje "gerontokratizmo" stadijoje. Bet jau nuo 6-7 metų galima ir reikia palaipsniui vis daugiau įtraukti į auklėjimo vyksmą *objekty-vųjį* autoritetą. Pradžioje užtenka vien pasakyti, kad *niekas taip nedaro, ar-ba* visi daro taip ir taip. Bet vėliau jau tenka vis daugiau motyvuoti socialiai, moraliai ar religiniais kiekvieną elgse-nos normą. Pvz., kaip tu gali toks ne-švarus eiti? Visi iš tavęs juoksis (so-cialinė sankcija). Su 10-15 metų pa-augliais reikia kalbėtis kaip su suau-gusiais, pirma įrodinėjant, o paskui apeliuojant į jų savigarbą ir tik tada atsargiai pabarant ir taikant (geriau-siai natūralines) sankcijas. Jei šito nuoširdaus kontakto tarp tėvų ir vai-kų nebus, nutruks iš viso bet koks kon-taktas, ir tada jokios galimybės veikti savo vaikų nebeturėsime. Nesunku juk vaikams prisipažinti, kad ir mes patys esame suvaržyti socialinio ir moralinio kodekso taisyklėmis; taip kad šiuo atveju tėvai telaiko save tik tinkamais tarpininkais tarp objektyvi-nio autoriteto ir vaikų.

Jei mes pertempsime stygą subjek-tyvinio autoriteto linkme, taikydami

Kur aš eisiu tolyn nuo Tavo dvasios?

Ir kur bėgsiu nuo Tavo veido?...

Jei sakyčiau: "Bent tamsybės apdengs mane

Ir naktis apsups mane, kaip apsupa šviesa",

Pačios tamsybės nebus Tau tamsios,

Ir naktis švies kaip diena,

Tamsybė bus Tau kaip šviesa.

138 p s a l m ė

fiziškai stipresniojo silpnesniajam prievartą, o ne daugiau išmanančiojo mažiau išmanančiojo patarimą, išugdysime n e g a t y v i n ė santykį tarp savęs ir vaikų: vaikas ims daryti visa priešingai, ką jam įsakysi, arba priešinsis p a s y v i a i, vengdamas bet kokios pareigos, ir vengs jos tik dėl to, kad ji tėvo yra uždedama. Maža to, vėliau jis ims keršyti, pradėdant nuo tėvų, bet kokiam socialiniam autoritetui, t. y. pačiai jį supančiai visuomenei. Čia ir yra mūsų laikų jaunuolių socialinių iškrypimų šaknys. Todėl nepertempkime stygos, reikalaudami absoliutinio sau paklusnumo! Paklusnumas turi būti iššaukia-

mas iš vidaus, o ne akiai primetamas ir sankcionuojamas.

5. *Ar pagarbos ir meilės jausmas tėvams nebuvo pakeistas baimės jausmu?* Šis pastarasis turi du galus: jei vaikas šiandien tavęs bijo kaip stipresniojo, ateis diena, kad tu turėsi jo bijoti! Jei vaikas bijo tėvo, jis bijo jo kaip gyvos išorinės sankcijos. O kaip bus tada su tais veiksmais, kurie remiasi vidine drausme, su veiksmais, kurie niekieno negali būti pastebėti ir vis dėlto yra antisocialiniai arba antimoraliniai? O kaip pagaliau bus su vaiko l a i k y s e n a tėvų atžvilgiu? Jei ši laikysena yra teigiama, ji turi nepaprastos auklėjamosios reikšmės.

Tai yra vienas iš subtiliausių socialinio ir moralinio auklėjimo ir auklėjimosi faktorių.

6. *Ar tėvai neglamonėjo vaikų, ypač priešingos lyties, ne dėl reikalo sustiprinti jų pozityvinę laikyseną, bet dėl savo asmeninio malonumo?* Meilė yra puikus dalykas auklėjime, bet ji neturi būti egoistinė, ir tai ne tiek dėl moralinių priežasčių, kiek dėl paties auklėjimo efektingumo. Kai esti per tamprus emocinis ryšys tarp priešingos lyties vaikų ir tėvų, vaikuose per anksti išsivysto atitinkamos emocijos, ir jie pasidaro per daug priklausomi nuo tėvų. Ši ryšį yra sunku, ir jiems suaugus, pakeisti bei perkelti į kitą skirtingos lyties partnerį. Taip auklėti (nesakau "išauklėti") vaikai dažnai veda tokį asmenį, kuris yra panašus į tėvą arba į motiną, nes kitaip jie iš viso prie nieko negali prisirišti. Bet toksai "pakaitalas" yra iš esmės tik žalinga fikcija. Iš to susidaro daug komplikacijų jų vedybiniame gyvenime su nesugyvenimu ir dažnai skyrybų pasekmėmis. Tėvai, užuot vystę vaikuose savitumo jausmą, jį slopina ir tragiškai išgyvena, kai vaikai rengiasi vesti ar ištekti. Pats girdėjau, kaip viena motina konstatavo jai pačiai nesuprantamą faktą: "Kai dukteris išteka", sako, "jaučiu, kad mano šeima vienu asmeniu padidėjo; o sūnaus vestuvės man reiškia tiesiog laidotuves". Jei ir vaikų jausmai šiuo atžvilgiu atliepia tėvų panašius jausmus, tokie vaikai lieka kartais visą savo amžių emociniai nesubrendę. Ir šiaip jau visą laiką tėvai turi stengtis tiksliai paskirstyti savo meilę tarp vaikų. Vienam kuriam favorizavimas yra žalingas auklėjimo atžvilgiu kaip jam pačiam taip ir jo broliams.

7. *Ar tėvai pastebėjo laiku ir mokytojų išspręsti tarpbrolinės neapykan-*

tos problemą? Šis klausimas iškyla su antrojo vaiko atsiradimu šeimoje. Pirmasis, būdamas pripratęs, kad visų dėmesys būtų nukreiptas tik į jį vieną, dabar aiškiai pasijunta esąs "antroje eilėje", o kartais, deja, iš tikrųjų būna visai pamirštas. Šiuo atveju iš pradžių jis jaučia skriaudą, o vėliau pradeda daryti visokias išdaigas, kad tuo būdu atkreiptų *teigiamą* arba ir *neigiamą* dėmesį į save. Jei ir to neužtenka, jis pasidaro tiesiog neklaužada, daro viską atbulai ir pagaliau ima kenksmingai bei antisocialiai elgtis. Jam dabar nesvarbu, ar jį girs ar peiks: kad tik apie jį kalbėtų. Čia pasidaro atviras kelias į socialinius iškrypimus (*juvenile delinquency*), ypač jei tėvai dėl tariamo nesuvaldomumo jį baudžia ir *a t s t u m i a*. Bausmės tokio vaiko *nebebaido*: jis trokšta bausmės; kuo jis nekaltesnis, tuo geriau: tada jis turės moralinės racijos vėl nusikalsti (jo sąmoninė logika sako jam: jei tu buvai nekaltai nubaustas, dabar turi padaryti nusikaltimą, atitinkantį anai bausmei). Vaikas visa tai daro visai nekaltai, tik dėl savo *asmeninio saugumo*: toks nesavarankiškas padarėlis nori turėti socialinę užuovėją, jam atrodo, kad jis dabar yra niekis, niekam nebereikalingas! Jei tėvai suprastų šitokio vaikų elgesio priežastį, nesunku būtų išbalansuoti savo dėmesio centrą: kai vienas tėvų užsiima su mažuku, antrasis turėtų priglausti vyresnįjį, sakydamas jam, kad dabar tu *man o* vaikelis, ir atbulai. Pagaliau reikia pamažu paveikti, kad vyresnysis pradėtų ir pats suprasti, jog jo broliukas yra daugiau reikalingas globos kaip mažesnis, ir kad pagaliau jis pats jį pamiltų ir globotų kaip silpnesnįjį.

8. *Ar tėvai tarpusavy laikėsi bendros taktikos vaikų auklėjimo atžvilgiu?* Ar nebuvo vaikų akivaizdoje

prieštaravimų dėl duotų įsakymų bei vaiko elgsenos vertinimo? Jei taip, tai, aišku, vaikas visuomet išnaudos situaciją savo naudai: dėl tėvo įsakymų bus apeliuojama pas mamytę, ir priešingai. Be to, tėvai taip vienas kito autoritetą vaiko akyse mažins, kol jo nebeteks abu! O kas tada? Vaikui *reikia* autoriteto: be jo jis pasijunta nors "visagalintis", bet nesaugus. Tada jam teks ieškotis gatvinės gaujos (gang'ės), kuri jį, reikalui ištikus, galės apginti, bet užtat jis turės jai aklai tarnauti. Vadinas, tėvai patys, net nejausdami to, varo kartais vaikus į gatvę ieškoti socialinio saugumo.

9. *Ar tėvai stengėsi pažinti vaiko draugus ir ar leisdavo juos pasikviesti į namus?* Gal ne viena motina pasakys, kaip aš galiu kažkokiems nežinomiems vaikogaliams leisti teršti mano kambarius? Atminkime, kad per draugystę žmonės supanašėja, arba jau panašūs susidraugauja. Tad anų vaikų motinos panašiai galvoja ir apie savo vaikų draugus. Toliau, jei padorūs draugai, vaikas drįs juos atsivesti į namus, jei ne — vengs juos parodyti savo tėvams; blogo elgesio vaikai patys vengia namų: jų nė neatsivesi! Pagaliau tie patys vaikai, jei jie niekieno namuose negali susitikti, turi žaisti viešose vietose, aikštėse, gatvėse ir pan. Tad ir vėl stumiame savo vaikus į gatvę, o paskui skundžiamės dėl jų blogo elgesio, dėl atitrūkimo nuo šeimos, dėl negerbimo jos tradicijų. Visa to pasekmės yra tos, kad vaikai nebesupranta tėvų, o tėvai — vaikų.

10. *Ar auklėjimo sankcijose nebuvo kraštutinumo ir netakto?* Vaikai negali nei suprasti nei pakęsti, kai tėvai už menkiausią dalyką griežčiausiai baudžia, o didelį praleidžia pro pirštus. Tatai gali atsitikti dėl tėvų to momento nuotaikos, dėl ydos, kuri jiems

patiems yra tipinga ar net ir dėl gilesnių priežasčių, glūdinčių asmenybės gelmėse. Čia man ateina į galvą šveicarų psichologo H. Zulliger'io paduotas pavyzdys, kur paaugliui vaikai buvo visuomet leidžiama eiti su bernu šaudyti iš visokių ginklų į taikinius, bet kai vieną kartą jis pasiėmė iš komodos po baltiniais paslėptą revolvėrį, motina labai isteriškai jį pradėjo plūsti. Tai buvo ne už to revolverio paėmimą, bet iš viso už šaudymą. (Pasirodo, tuo revolveriu buvo nusižudęs to vaiko tėvas!). Tokių mistiškų pavyzdžių buvo pilna to vaiko socialinėje istorijoje, todėl jam vėliau prireikė profesionalinės pagalbos (psichoterapijos). Taip pat sankcijos neturi būti per griežtos, neatitinkančios nusižengimo. Tokios sankcijos pažeidžia vaiko savigarbos jausmą, tirpdo jo vidinę drausmę ir išmuša vaikui iš rankų jo savitvartos vairą bei nuteikia jį neigiamai tėvų atžvilgiu.

11. *Ar tėvai stengėsi sukurti jaukią ir darnią šeimos atmosferą, atsižadėdami savų ambicijų ir asmeninio malonumo?* Dažnai net, rodos, nekalta kova dėl autoriteto šeimoje kenkia vaikų dvasinei raidai. O ką bekalbėti apie tėvų nesugyvenimą, kurs veda prie skyrybų. Atminkime, kad vaikas daugiau mokosi iš pavyzdžių negu iš žodžių. Pavyzdžiai sudaro gyvus psichinius vaidinius jo galvoj, kurie net spontaniškai apsprendžia arba apspręs, laikui ir progai atėjus, jo veiksmus. Be to, tokiose sąlygose vaikai netenka ir saugumo jausmo. Jie, tartum gležnus augaliukai, yra reikalingi purios dirvos, saulės ir užuovėjos nuo gyvenimo audrų, o tėvų nesantaika grasina jų saugumui. Pagaliau jie nežino, katro pusę palaikyti. Paprastai dar net mažametis vaikutis glaudžiasi prie stipresniojo, nors jam širdelę

skauda, traukiantis nuo silpnesniojo, jį net ne mažiau mylinčio iš tėvų.

12. *Ar tėvų buvo bent kiek nuoširdžiai bendraujama su vaikais?* Auklėjime neužtenka vien pagyrimų ir bausmių. Kaip vaikas kad domisi tėvų darbais ir juos pamėgdžioja, taip ir tėvai turi domėtis jo rūpimais dalykais. Šalia vyresniškumo turėtų būti ir draugiškas santykis tarp tėvų ir vaikų. Ypač svarbu išlaikyti tarpusavio atvirumo ryšį. Kol vaikas atvirai pasisako savo pasisekimus ir nepasisekimus, rūpesčius ir sumanymus, tol dar galima turėti jam įtakos. Todėl šį atvirumo ryšį reikia ypatingai branginti ir saugoti.

Kartu su amžiumi vaikuose kyla vis naujų problemų, kurių jie dažnai nedrįsta tėvams pasisakyti, nes, galvoja, jie vis tiek jų nesupras. Taip esti su pabundančiais meilės jausmais ir klausimais, susijusiais su lytimi. Jei tėvai ir čia reikiamu laiku ir atitinkamai vaikų amžiui vis kaskart juos informuotų, tai tuo būdu būtų išvengta nesveiko smalsumo, kurio patenkiniui, priešingu atveju, jie yra priversti ieškotis gatvėje pas vyresnius draugus. O šie, aišku, kad ir paprasčiausiam dalykui paaiškinti, pavartos savo nesveiką ir dažnai — taip pat dėl tikslios informacijos stokos — iškraipytą fantaziją, paspalvindami pačius faktus žalingomis emocijomis. Visa nelaimė, kad ne visuomet patys tėvai jaučiasi pakankamai "subrendę" tokiom temom kalbėti su paaugliais vaikais! Šiuo atveju tą pareigą turėtų atlikti, pačių tėvų paprašytas kuris nors jų giminaitis ar šiaip auklėtojas.

galėtų padėti vaikams išvengti daugumos paauglių problemų. Čia yra tik dalelė galimų klaidų, kurios neigiamai atsiliepia vaikų auklėjime; dėl konkrečiai pasitaikiusių problemų patariama kreiptis pas kunigą, pedagogą ar psichologą. Viena tik turime turėti galvoj, kad vaikuose mes matome lyg savo pačių būdo ir elgsenos atspindį, kurį mes dažnai peikiame, kritikuojame. O niekad nepagalvojame, kiek mes savo laiko skyrėme jiems, ir kiek nevertinoms pramogoms, palikdami vaikus gatvės globai. Nepagalvojame, ar panorome atsižadėti savų ambicijų, ir užsispyrimo vaikų labui, kad sudarytume jiems palankias sąlygas dvasiniai formotis ir bręsti. Gal barėme juos tik dėl to, kad turėtume kur išlieti savy prisitvenkusį pyktį. Iš viso, auklėjime daug daugiau reiškia veiksmai negu "pamokslai". Jei vaikas tavim nepasitiki, neįtikinsi jo, kartodamas, kad "aš tave labai myliu". Citavimas gražių elgsenos taisyklių mažiau tereikš negu gražus pavyzdys namuose ir aplinkoje. Jei aplinka tvarkinga, vaiko pasąmonėj susidarys tvarkingumo vaidiniai, kurie daug giliau ten įsirašo negu žodžiai. Tad dėl vaikų gerovės patys turėtume laikytis tvarkos, švaros ir doros. Vaikai taip pat turėtų būti palaipsniui įtraukti į šeimos visų rūšių problemas. Jie pirmieji turėtų pajusti, kur tėvams sunku, ką jie gali sau leisti, ir ką ne. Einant ta kryptimi, šeima pasidarytų tikroji gyvenimo mokykla. O visa tai juk nuo mūsų pačių priklauso.

Šio rašinio tikslas buvo ne duoti kokias auklėjimo taisykles, o tik atkreipti tėvų dėmesį į tai, kuo jie patys

Šis numeris yra iliustruotas

Alg. Kezio, S. J. nuotraukomis.

AMERIKOS LIETUVIŲ MONTESSORI DRAUGIJA

K. KATKEVIČIENĖ

USIDOMĖJUSIEMS, kas yra toji Montessori ir kuriam tikslui Čikagoje įsikūrė jos vardo draugija, bandysiu nors trumpai paaiškinti, nes šia veikla labai domiuosi ir jau antri metai ją atidžiai seku.

Dr. Marija Montessori gimė 1896 m. rugpjūčio 31 d., o mirė 1952 m. gegužės 8 dieną. Ši geniali moteris, kaip yra išsireiškęs Harvardo universiteto profesorius Henry W. Holmes, eidama aukštuosius medicinos mokslus, pajuto savyje pašaukimą tyrinėti vaiko dvasią ir vaiko dvasiniams reikalavimams pritaikė visai naują ir nuo kitų skirtingą auklėjimo bei mokymo metodą, kuris nuostabiai greitai paplito visame pasaulyje. Šis metodas buvo entuziastingai sutiktas ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse, bet dėl ko jis čia neprigijo, apie tai gal pakalbėsime kitą kartą.

Minėtas prof. Holmes 1912 m. rašė: "Mes neturime kitos tokios auklėjimo sistemos, taip puikiai sistemingai sutvarkytos ir praktiškai pritaikytos. Šią sistemą išvystė moters protas ir įgyvendino jos rankos. Ši sistema yra nepaprastai reikšminga ir dėl to, kad ji yra išaugusi iš pynės moteriškos intuicijos, plačių socialinių pažiūrų, aukšto mokslinio išsilavinimo, intensyvių ir ilgų auklėjimo problemų studijų, visa tai apvainikuojant mokytojos ir pirmaujančios auklėtojos nuostabiais patyrimais" (iš įvado į knygą "Montessori Method").

Čikagoje lietuvių kultūrininkų ir visuomenininkų būrelis jau treči metai

gilinasi į šį dr. Montessori metodą ir mato, kad praktiškas jo pritaikymas auklėjime būtų didelė parama vaikams ir jaunuoliams, ypač turint prieš akis tą katastrofišką padėtį, kai kas metai auga jaunųjų nusikaltėlių skaičius ir vis didėja visoki vaikų nenormalumai bei atsilikimo reiškiniai. Buvo surengta daug šios srities paskaitų, norint kuo daugiausia lietuvių supažindinti su šiuo auklėjimo metodu, kuris apjungia visą žmogaus gyvenimo laikotarpį nuo gimimo iki subrendimo ir užtikrina gero žmogaus išauklėjimą. Norint giliau pažinti šį metodą, reikia ilgesnių ir kruopštesnių studijų.

Mes, lietuviai, turime džiaugtis, turėdami dvi šio metodo žinoves: ponią M. Varnienę ir panelę D. Petrutytę, kurios jau Nepriklausomos Lietuvos laikais sėkmingai dirbo ne tik su priešmokyklinio amžiaus vaikais, bet turėjo ir Švietimo Ministerijos pripažintą pavyzdinę parodomąją Montessori metodu pradžios mokyklą. Tokio pat tipo mokyklą jos buvo atkūrusios ir tremtyje — Vokietijoje. Ši mokykla buvo pripažinta ir patvirtinta Lietuvių Švietimo Tarybos Vokietijoje. Kaip tik po ranka turiu tos mokyklos dokumentus, vaikų darbus bei egzaminų rezultatus, kurie aiškiai liudija apie puikias to auklėjimo pasekmes.

Šia proga norėčiau paminėti ir savo pačios patirtą gilų išpūdį, lankant D. Petrutytės paskaitas ir stebint M. Varnienės auklėjimą pagal šio metodo principus vienos labai nelaimingos, negalinčios kalbėti penkerių metų am-

žiaus mergytės, kuri tartum iš mirusiųjų pasaulio gyveniman gražinama. Šiandien, po vienerių darbo metų, taikant, kiek sąlygos leido, Montessori auklėjimo metodą, toji mergaitė yra padariusi nuostabiai didelę pažangą kalbos, judesių ir būdo susitvarkymo atžvilgiu. Nors pradžioje ir abejočiau, bet vėliau pati pamačiau šio auklėjimo metodo galią.

Vis daugiau ir daugiau tėvams ir motinoms spiečiantis prie šio montesoriniais auklėjimo metodais besidominčio būrelio ir įsitikinus, kad montesorinių principų pritaikymas gyvenime nepaprastai palengvina tėvų ir vaikų santykius šeimoje, kilo mintis steigti montesorinę auklėjimo draugiją. Tad 1958 m. lapkričio 23 d. Jaunimo Centre buvo sušauktas susirinkimas, įsteigta Amerikos Lietuvių Montessori Draugija ir išrinkta valdyba.

Pagrindinis draugijos tikslas — padėti tėvams tinkamai auklėti savo vaikus, įsteigiant jiems bent kuklius vaikų namelius, kur vaikai tinkamai praleistų savo vaikystės dienas ir turėtų progos išmokti daug naudingų ir gyvenimui reikalingų dalykų. Šio kilnaus lietuviško darbo pradžia iš Tautinės Lietuvių Sąjungos, p. J. Bačiūno malonių pritarrimu, per K. Katkevičienę gauta 1000 dolerių auka.

Kas trečiadienis draugija ruošia Jaunimo Centre paskaitas, kuriose yra plačiai aiškinami montesorinio auklėjimo metodai ir jų pritaikymas gyvenime. Į šias paskaitas yra nuoširdžiai kviečiami visi, kuriems rūpi teisingas vaiko ugdymas tautiniu, doroviniu ir socialiniu požiūriu. Ir dr. Jonas Adomavičius skleidžia šio auklėjimo metodo svarbą vaiko fizinei ir dvasinei sveikatai, kalbėdamas kas antras ketvirtadienis p. S. Barčus radijo programoje ir rašydamas spaudoje.

Visi lietuviai, kuriems rūpi mūsų jaunimo ateitis, yra kviečiami prisidėti prie šio naudingo darbo, kurio vaisiais galėsime džiaugtis ateityje.

Redakcijos prierasas. Šiame straipsnelyje aprašytas būrelis lietuvių užsiuėjimas, kaip ir kiekviena kita iniciatyva, susilaukia ir visuomenės paramos bei pritarrimo, ir kritikos bei karčių priekaištų. Gal rimčiausias nekartą girdėtas priekaištas yra tas, kuris sako, kad natūrali ir geriausia vaiko auklėjimo vieta yra šeima, kad pirmieji ir geriausi jo auklėtojai yra tėvai, todėl vaikų darželiai esąs neigiamas reiškinys, nes jie atitraukia vaikus nuo tėvų ir atiduoda auklėti svetimiesiems, kurie, nors ir būdami prityrę auklėtojai, niekad vaikui neatstos tėvo ir motinos. Šis priekaištas esmėje yra teisingas, suponuojant, kad tėvai nori ir gali vaikus tinkamai auklėti. Deja, yra labai maža tėvų, kuriems gyvenimo sąlygos ir pedagoginiai sugebėjimai leistų šią pareigą tinkamai atlikti. Visiškai yra teisinga, kad tėvai, o ypač motina, turi tartum įgimtą vaiko meilę, bet yra taip pat teisinga, kad jie dažnai neturi įgimto sugebėjimo jį tinkamai auklėti. Auklėjimas yra tikras menas, ir ne kiekvienas žmogus gali būti šios rūšies menininkas. Kartais motina "iš meilės" gali vaiką visai nuauklėti. Dabartinėse mūsų gyvenimo sąlygose ir ekonominės aplinkybės kartais tėvams neleidžia pilnai pasišvesti vaikų auklėjimui. Tad vaikų darželiai čia tik ateina tėvams į pagalbą.

Net ir tie, kurie vaikų darželius laiko blogybe ir grynų surogatu, turi pripažinti, kad ši "blogybė" dažnai yra būtina (malum necessarium). Protinga ir prityrusi darželio vedėja gerai supranta, kad ji vaikui neatstos motinos.

J.A.V. PREZIDENTAI IR RELIGIJA

DR. JUOZAS PRUNSKIS

ISAME pasaulyje Amerika yra laikoma didžios materialinės gerovės šalimi. Doleris yra tapęs beveik tarptautiniu pinigų. Bet tai tik vienas šios šalies didingumo atžvilgis ir jokių būdu ne pats svarbiausias. Jau pažvelgę ir į Amerikos pinigus, pastebime, kad kiekvienoje monetoje yra du prasmingi įrašai. Pirmasis įrašas — "laisvė". Tikrai niekur pasaulyje nėra tokios laisvės, kaip Amerikoje. Kitas įrašas — "In God we trust" (mes pasitikime Dievu). Dievo vardas yra įrašytas ir Amerikos konstitucijoje. Didysis valstybės antspaudas, kurį galima matyti

Todėl ji nesistengia motinos pakeisti, ji nenori vaiku iš šeimos ištraukti, bet stengiasi juos į šeimas grąžinti. Ji nepasitenkina tik vaikų auklėjimu, nes gerai supranta, kad tėvų auklėjimas yra daug svarbesnis. Ji dažnai pasikalba su tėvais, juos painformuoja, duoda pedagoginių patarimų, kad darželio ir šeimos auklėjimas vienas kitam neprieštarautų, bet eitų ranka rankon, vienas kitam padėdami ir vienas kitą papildydami.

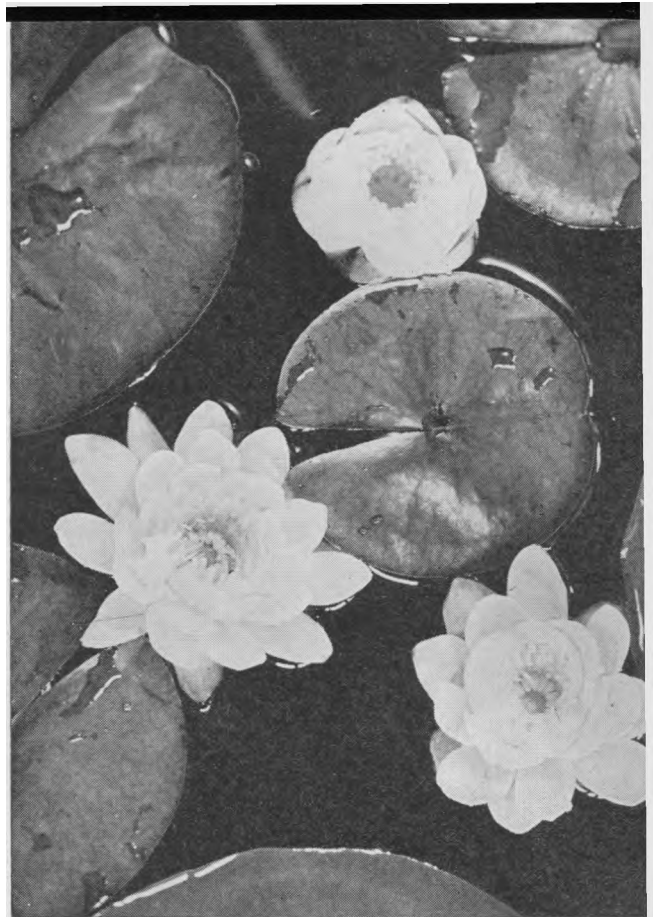
vieno dolerio banknotuose, vaizduoja piramidę, simbolizuojančią šią šalį, kylančią smailumu aukštyn, o viršuje — Dievo Apvaizdos akis su lotynišku užrašu, kalbančiu apie Dievo palaimą, pradedant naują laisvos valstybės gyvenimą.

Amerikos Utah valstybės senatorius Elbert D. Thomas yra parašęs knygą "This Nation Under God", kurioje pabrėžia Amerikos gyvenimo ryšį su Dievybe. Čia jis aiškina, kad tikroje demokratijoje religija turi būti žmonių širdyse. Religija turinti būti žmonių įkvėpėja, jų elgesio vadovė ir demokratijos idealų bei broliškumo šaltinis. Jis tvirtina, kad demokratijos didingumas glūdi dvasiniame prade, kuris yra ir žmonių santykių, ir visų lygybe bei brolybe tikėjimo pagrindas. Amerikoje yra dažnai pabrėžiama, kad visi žmonės yra to paties tėvo — Dievo vaikai, todėl visi yra broliai ir vienas kitam lygūs.

Visi Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentai labai vertino religiją. Nuo JAV įsikūrimo iki dabar yra buvę 33 prezidentai. Pirmasis prezidentas buvo garsusis *Jurgis Vašingtonas* (1789-1797). Dar laisvės kovų metu sunkes-

Ir kam jūs bailiai rūpinatės drabužiu? Išžiūrėkite į laukines lelijas, kaip jos auga; jos nesidarbuoja ir neverpia; tačiau aš sakau jums, kad ir Saliamonas visoje savo garbėje nebuvo taip apsivilkęs kaip kiekviena iš jų. Taigi, jei Dievas taip apvelka laukinę žolę, kuri šiandien yra, o rytoj metama į krosnį, kaipgi labiau jus, žmones menko tikėjimo.

Mato, 6, 28-30.

nėmis valandomis jis pasitraukdavo į nuošalumą ir meldavosi. Tapęs prezidentu, savo pirmojoje kalboje į žmones Vašingtonas prabilo: "Nė viena šalis neturi tokios pareigos pripažinti ir garbinti tą Nematomą Ranką, kuri vadovauja žmonių reikalams, kaip Jungtinės Amerikos Valstybės. Kiekvienas žingsnis, kuriuo mes artėjome prie nepriklausomybės, atrodo, yra atžymėtas kuriuo nors Apvaizdos veikimu." Kartą Naujųjų Metų išvakarėse Vašingtonas pasitraukė nuo linksmų draugų ir, užsidaręs studijų kambaryje, dvi valandas skaitė Šv. Raštą.

Antrasis prezidentas buvo *Jonas Adams* (1797-1801). Jis taip pat jautė gilią pagarbą religijai. Savo žodyje senatui jis kalbėjo: "Nuolankiame pasitikėjime Dievo Apvaizda mes galime

būti tikri, kad krašto nepriklausomybė negali būti sumažinta, mūsų šalies kilnumas negali būti pramintas po kojomis ir jos garbė negali būti užtemdyta jokios tautos ar tautų junginio, vis tiek ar tai būtų draugai ar priešai." Ir savo privačiame gyvenime jis labai vertino religiją. Kartą jis taip yra išsitaręs: "Mano pagarba Šv. Raštui yra taip didelė, kad kuo anksčiau mano vaikai pradės jį skaityti, tuo bus tikresnės mano viltys, kad jie taps naudingi savo krašto piliečiai ir pagarbos verti visuomenės nariai."

Kai trečiasis JAV prezidentas *Thomas Jeffersonas* 1805 m., paimdamas savo pareigas, prabilo į tautą, pasakė šiuos giliai įsidėmėtinus žodžius: "Man taip pat yra reikalingas malonus prielankumas tos Būtybės, kurios rankose

Upelio čiurlenimo, kaip ir dainos, negalima papasakoti — reikia išgirsti. Tik tiek: ar... upelio dainavimas dažnai neturi tiesioginio sąskambio su mūsų troškimais ir lūkesčiais? Pavasario užimas primena jaunystę, o sausrų metu vos girdimas murmesys įdiegia poilsio geismą... Tai pati žmogiškiausia gamtos kalba tarp įvairių jos išsireiškimo būdų, ir jeigu didžiosios upės atspindi miestus, laivus ir platus, žvaigždėtą dangų, tai upelis atspindi žmogaus širdį.

Alb. Baranauskas (Kalvos ir
lankos, 89 p.)

visi esame, kuri išvedė mūsų tėvus, kaip senovės izraelitus, iš jų gimtosios žemės ir apgyvendino krašte, kur gausu visko, kas reikalinga gyvenimo būtinybėms ir prabangai, kuri mūsų jaunystę lydėjo savo Apvaizda, kuri mūsų brandesnius metus lydėjo išmintimi ir galybe ir į kurios gerumą kviečiu jus drauge kreiptis, kad Ji apšviestų jūsų tarnų protus, vadovautų jų pasitarimams ir laimintų jų parenkamas priemones, kad, ką tik jie darys, išeitų jums į gerą ir neštų taiką, draugiškumą bei visų tautų pritarimą". Tai buvo tada naujai išrinkto prezidento malda, rodanti jo tikėjimą ir pasitikė-

jimą Aukščiausia Būtybe. Iš Šv. Rašto jis sėmė sau įkvėpimo. Yra žinomas jo posakis: "Aš visada sakiau ir sakysiu, kad rūpestingas šventųjų knygų panaudojimas ruošia geresnius piliečius, geresnius tėvus, geresnius vyrus".

Po Jeffersono JAV prezidentu buvo *Jokūbas Madison*. Savo žodyje kongresui jis pažymėjo, kad tautinių teisių ir nepriklausomybės t e v a i n y s t ė yra mums patikėta kaip Dieviškosios Apvaizdos gerumo dovana.

Prezidentas *Jokūbas Monroe*, tardamas žodį kongresui, prisiminė laisvės ir nepriklausomybės palaimą ir pa-

brėžė gilaus dėkingumo reikalą Aukščiausiojo Gėrio Autoriui už visokeriopą ir neįkainojamą pagalbą.

Po jo buvęs prezidentas *Jonas Quincy Adams* savo metinėje kalboje į krašto atstovus 1825 m. pabrėžė, kad "pirmasis jausmas, kuris išispaudžia mintyje, yra dėkingumas Visagaliui Gėrio Tvarkytojui už nesustojančias Jo Apvaizdos palaimas".

Didysis JAV prezidentas *Andrius Jackson* savo atsisveikinimo kalboje, išeidamas iš prezidento pareigų, pasakė: "Apvaizdos palaima tiesiog lijo ant žemės ir jus parinko laisvės sargais, kad ją išlaikytumėte visos žmonijos gerovei".

Prezidentas *Van Buren* savo kalboje, perimdamas prezidento pareigas, pažymėjo: "Aš tik žvelgiu į maloningą Dieviškosios Būtybės globą, kurios stiprinančios paramos meldžiu ir karštai prašau, kad į mus visuomet žvelgtų".

Po jo JAV prezidentu buvo *William Henry Harrison*, kuris 1841 m., perimdamas savo pareigas, paminėjo, kad "maloningasis Sutvėrėjas nedaro skirtumo tarp žmonių", tuo būdu norėdamas pasakyti, kad religija iškieria visų lygybę ir priklausomybę nuo Dievo.

Tik dvejiems metams praslinkus, prezidento pareigas paėmė *Jonas Tyler* ir savo pirmojoje kalboje aiškiai pabrėžė: "Jeigu kokie nors žmonės turėjo pagrindo dėkoti Aukščiausajai Būtybei už tėvišką rūpestį ir dėmesį, rodomą jiems visose jų sunkenybėse, tai mes tikrai esame tie žmonės, nes nuo pirmojo mūsų protėvių išikūrimo aukščiausia valdančios Apvaizdos vadovybė buvo pilnai akivaizdi."

Kitas prezidentas *Jokūbas Polk* 1845 m. savo kalboje pasidžiaugė: "Aš esu laimingas, galėdamas jus pasveikinti ir pasidžiaugti nuolatinio šio

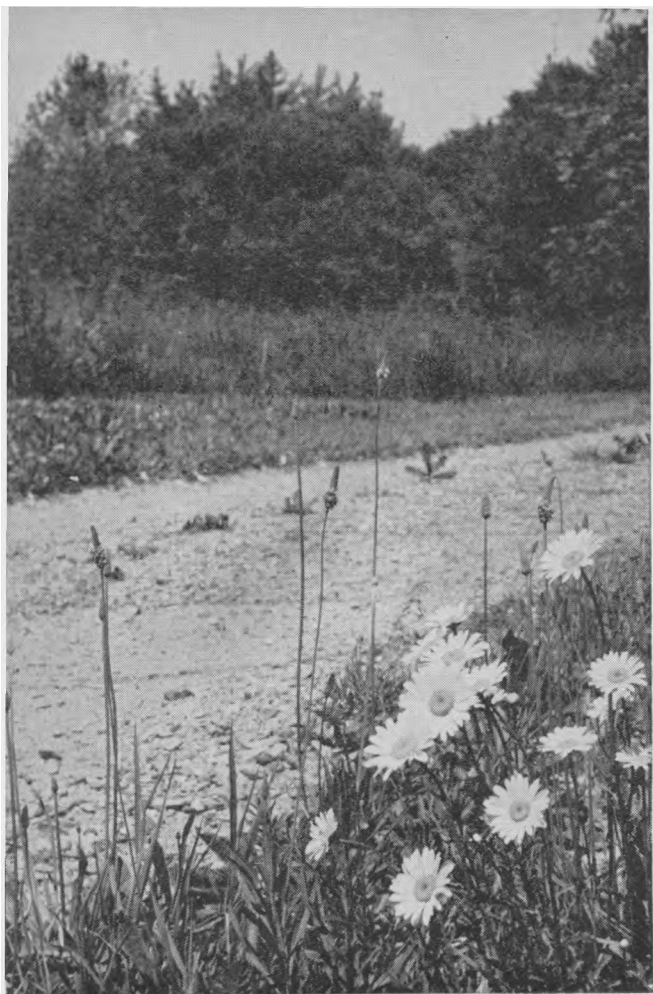
krašto gerbūviu. Dievo Apvaizdai laiminant ir mūsų laisvoms institucijoms laimingai veikiant, ši šalis stovi prieš pasaulio akis kaip laimės pavyzdys".

Panašiai kalbėjo ir prezidentas *Zacharijas Taylor*: "Aš sveikinu jus, mano broliai piliečiai, ir džiaugiuosi tuo gerbūvio laipsniu, prie kurio Dievo Apvaizda mūsų šalį privedė".

Tryliktasis JAV prezidentas *Millard Fillmore* 1850 m. savo kalboje kongresui pažymėjo: "Negaliu šių žodžių užbaigti, nekviesdamas jūsų jungtis su manimi į tą nuolankią ir pamaldžią padėką Didžiajam Tautų Valdovui už daugiopas mums suteiktas palaimas".

Toks religingumo pareiškimas lyg koks siūlas tęsiasi visų JAV prezidentų kalbose. Demokratinis kraštas savo santvarką derina su visų piliečių gerove ir su tiesos bei teisingumo reikalavimais, bet nelaiko geležinėje rankoje, vykdant diktatoriškus sauvaliavimus. Dėl to Amžinosios Tiesos ir Dievybės vaizdas jiems visada yra buvęs įkvėpimas, o ne kliūtis. Tikėjime jie matė savo tautos stiprybę ir ateities garantijas. Dėl to yra visai suprantamas ir keturioliktojo šios šalies prezidento *Franklino Pierce* pasakymas: "Krašto saugumas yra tautos nuolankiame pripažinime priklausomumo Dievui ir Jo tvarkančiai Apvaizdai." Šiais žodžiais prezidentas pabrėžė moralinių jėgų pirmaujančią svarbą krašto gajume ir pažymėjo lemiančią religijos įtaką, tas moralines jėgas ugdomant.

Jausdami tą didelę laisvės ir religinių principų palaimą savame krašte, JAV prezidentai reiškė viltis, kad toji palaima sieks toliau negu šis kraštas. Tai pareiškė savo kalboje prezidentas *Jokūbas Buchanan*: "Aš jaučiu nuolankų pasitikėjimą, kad maloningoji

Kokia tyra ir kokia graži ši pakekės gėlė!
Pro ją praeina visos bandos — jaučiai,
ožkos, kumeliai, žmonės, — ji, tokia švel-
nutė ir gležnutė, tebestovi tiesi, lengvai
violetinė savo vienišame kampelyje, ne-
užsikrėsdama nieku netyru.

Kiekvieną dieną tu ją matai toj žaliuo-
jančioj vietoj, kur mes pasukam į takelį
atšlaitės pradžioje. Tai ji turi šalia savęs
paukštelį, kuris pakyla — kodėl? —
mums besiartinant; tai ji būna pilna, lyg
maža taurė, tyro vasaros debesio lietaus;
tai vėl leidžia save iškuopti bitei ar pasi-
puošia plasnojančia peteliške.

Ši gėlė gyvens tik keletą dienu, nors jos
prisiminimas gali likti amžinu. Jos gyve-
nimas bus lyg viena tavo pavasario die-
na, lyg mano gyvenimo pavasaris. Ko aš
neduočiau rudeniiui už šią gėlę, tam, kad
ji kasdien būtų paprastu ir nepraieinančiu
mūsų gyvenimo pavyzdžiu!

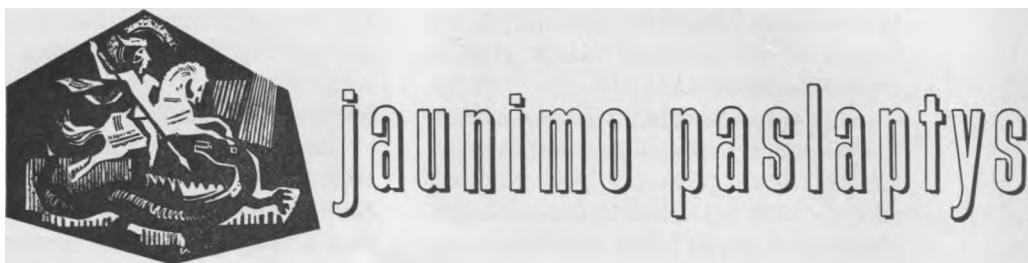
Juan Ramon Jimenez (Aidai, 1958, nr. 1)

Apvaizda, kuri įkvėpė mūsų tėvams
išmintį sukurti tobuliausią valdymosi
formą ir tobuliausią sąjungą, neeis
jai pražūti, kol ji bus savo pavyzdžiu
įrankis išplėsti civilinę ir religinę lais-
vę po visą pasaulį".

Ypatingo dėmesio susilaukė visa-
me pasaulyje prezidentas *Abraomas
Linkolnas*, garsusis vergijos panaikin-
tojas. Jis prezidentavo maždaug tuo
metu, kai Lietuvoje siautė 1863 m. su-
kilimas. Amerikoje kaip didžiausia
brangenybė yra laikomas archyve
stalas, ant kurio Linkolnas pasirašė
vergijos panaikinimo pareiškimą. Ar-
chyve yra ir jo atsisveikinimo kalba,

pasakyta savo gimtinės kaimynams,
išvykstant užimti prezidento vietos.
Tada jis taip kalbėjo: "Vašingtonas
niekada nebūtų laimėjęs, jei ne Die-
viškosios Apvaizdos palaima, kuria
jis visados rėmėsi. Jaučiu, kad ir aš
negalėsiu laimėti be tos pačios dieviš-
kos pagalbos, kuri jį palaikė. Todėl
kreipiuosi į tą Visagalinčią Būtybę,
prašydamas paramos. Tikiu, kad ir
jūs, mano draugai, visi melsitės, kad
man būtų suteikta dieviškoji pagalba,
be kurios aš negalėsiu laimėti ir su
kuria pasisekimas yra užtikrintas".

Savo didžiojoje proklamacijoje, pa-
skelbtoje 1863 m., Linkolnas rašė:

AR YRA REIKALINGA DRAUSMĖ ŠEIMOJE?

PR. ALŠĖNAS

ŠITOKS klausimas ne vienam lietuvių tėvų išeivijoje kvaršina galvas, ypač gyvenant Šiaurės Amerikos demokratinuose kraštuose, kur vyrauja tokia didelė laisvė ne tik tarp suaugusiųjų, bet ir tarp jaunimo ir net tarp mažamečių. Reikia manyti, kad dėl tos didžiosios "demokratinės laisvės" atsiranda visokio plauko "beatnikų", o iš jų ir nusikaltėlių. Jei gu šeimose būtų bent kiek daugiau drausmės, tai ir jaunųjų nusikaltėlių skaičius būtų žymiai mažesnis. Dau-

gėliu atvejų jaunieji nusikaltėliai, patekę į teisingumo rankas, kaltina savo tėvus už perdaug švelnų auklėjimą.

Toronto dienraštyje "Daily Star" įvairių patarimų skyrių suaugusiems ir jaunimui veda psichologiniu atžvilgiu gabi žurnalistė Ann Landers. Prieš kiek laiko teko skaityti jos vedamame skyriuje penkių jaunuolių kolektyvinį skundą prieš savo tėvus. Tėvai esą tokie despotai vaikų atžvilgiu, kad nors vaikai jau esą 15-17 m. amžiaus, tačiau jiems nenorima duoti jokios

"Tautų, kaip ir atskirų žmonių, pareiga — jausti priklausomybę valdančiam Dievo jėgai, išpažinti savo nuodėmes bei nusikaltimus nuolankiame gailestyje, tačiau jaučiant užtikrintą viltį, kad nuoširdus gailestis veda prie pasigailėjimo ir atleidimo, ir pripažinti tą aukštą tiesą, paskelbtą Šv. Rašte ir istorijos patvirtintą, kad tik tos tautos yra laimingos, kurių viešpats yra Dievas."

Kaip giliai prasmingi yra šie prezidento Linkolno žodžiai, drauge pade-

dą suprasti, kokia nelaimė užgula kraštus, kurių viešpačiu vieton Dievo tampa koks nors diktatorius, nejaučias atsakomybės prieš Dievą ir nematąs jokių varžtų nepakeičiamos moralės dėsniuose. Gera suprasdamas dvasines ir moralines vertybes, Linkolnas galėjo pasakyti: "Auksas, be abejo, yra naudingas, bet doras, veiklus ir savo tėvynę mylįs žmogus yra daug vertingesnis už auksą".

Apie kitus JAV prezidentus pakalbėsime ateinantį kartą.

jaunuoliškos laisvės: nei rūkyti, nei truputį išgerti, nei kiek vėliau grįžti iš miesto namo ir t.t.

Kiek prisimenu, Ann Landers atsakymas tiems jaunuoliams nebuvo palankus. Buvo pabrėžta, kad tokia amžiuje tėvų priežiūra ir drausmė jaunuoliams dar yra labai reikalinga, nenorint, kad vėliau reikėtų gailėtis ir graužtis pirštus. Bet po to, žinoma, pasipylė įvairūs pasisakymai ir nuomonių pareiškimai dėl tų jaunuolių skundo. Vieni rašė už, kiti prieš. Visa to čia neminėsimė, noriu pacituoti tik vieno jaunuolio laišką tuo reikalu minėto skyriaus vedėjai. Lietuviškai išvertus, tas laiškas maždaug taip atrodytų:

"Mieloji Ann Landers,

Norėčiau tikėti, kad Jūs, tur būt, niekada nesate gavusi tokio laiško, koks bus manasis. Tai, be abejo, taip yra ne todėl, kad tarp paauglių jaunuolių aš būčiau vienintelis, kuris taip galvoja. Anaipol ne! Yra ir daugiau panašiai galvojančių jaunuolių, tačiau jie nedrįsta viešai pareikšti savo jausmų.

Skačiau Jūsų vedamame skyriuje jaunuolių laišką, kurie skundėsi savo tėvų per dideliu griežtumu. Labai norėčiau aš su jais pasikeisti vietomis. Mano tėvai visiškai nesirūpina nei tuo, ką aš darau, nei kur einu, nei su kuo draugauju. Jiems tai yra visiškai nesvarbu. Kai aš giliau apie tai pagalvoju, labai suspaudžia širdį. Kartais, tartum kažkokio "etiketo" verčiami, jie paklausia, kur aš buvau praėjusią naktį. Deja, kai aš ruošiuosi atsakyti, jie atrodo jau savo klausimą užmiršę ir visiškai manęs nebeišklauso. Man taip skaudu pasidaro širdyje, kad mano tėvams yra vis tiek, kur aš buvau, kurėjau, ar kur dar eisiu. Kartais iš pykčio ir nusivylimo lyg norisi atsakyti:

"Buvau pas savo merginą ir ją vedžiau!" Manau, kad ir tokiu atveju jie savo blakstienų nepajudintų. Jų niekuo nenustebinsi...

Esu 17 m. amžiaus ir turiu visišką laisvę, kur noriu eiti, ką noriu daryti. Mano draugės — mergaitės, gyvenančios kaimynystėje, turi motinas, kurios nustato jų gyvenimui tam tikras taisykles: kur galima eiti, su kuo eiti, kada grįžti ir t.t. Dalį tų mergaitėms nustatytų taisyklių pasisavinau ir aš. Jas taikau sau, lyg jos būtų mano motinos man nustatytos. Kitaip — kas gi man belieka daryti?

Kartais, besikalbant su viena ar kita tų mergaičių, jos man skundžiasi, kaip ir Jums rašytame laiške berniukai, kad jų motinos esančios per daug griežtos. O aš joms pasakau: "Esate laimingos..." Už tokius žodžius jos mane palaiko keistuoliu. Nors niekas manęs to nemokė, tačiau esu įsitikinęs, kad jaunuoliams ir jaunuolėms yra reikalingos tėvų nustatytos taisyklės ir yra reikalingas tų taisyklių nuoširdus vykdymas, nes, priešingu atveju, jie gali nueiti į pražūtį.

Būkite gera, Ann Landers, ir atspausdinkite šį laišką savo vedamame skyriuje. Galimas dalykas, kad šis laiškas atbudins iš nesusipratimo kai kuriuos jaunuolius ir kai kuriuos tėvus, ypač tokius kaip mano".

Pasirašo: *Našlaitis*

su tebegyvenančiais tėvais

Minėto skyriaus vedėja po tuo laišku padėjo šitokią priedą:

"Brangus Našlaiti,

Labai ačiū už Tavo žodžius ir išmintį. Tu nešioji ypatingai protingą galvą ant savo septyniolikmečių pečių. Prie Tavo gana gerų patarimų aš nieko nebeturiu pridėti, nebent užbaigos "amen". Dar kartą ačiū Tau už laišką".

Juozas Vaišnys. S. J.

THE NUN'S STORY

Dauguma skaitytojų, tur būt, jau bus matę šį vieną žymiausių paskutinio meto filmų, kai gaus jo aprašymą mūsų žurnale. Bet manome, kad bus vis tiek naudinga dar kartą trumpai prisiminti matytus vaizdus ir pagalvoti apie pasąmonėje užsilikusias idėjas, kurios gal ne visos yra aiškos, ir ne vienam norėtusi tinkamą atsakymą į kilusius ar kylančius klausimus.

Pasirodžius šiam filmui, tuoj pasipylė laikraščiuose ir žurnaluose jo aprašymai. Rašė ir filmų kritikai, ir vienuolės, ir kunigai, ir net pati knygos autorė bei filmo direktorius. Žiūrovams buvo kilę tiek klausimų, į kuriuose jie būtinai norėjo atsakymų. Buvo žinoma, kad šis filmas yra suktas pagal to paties vardo knygą, parašytą konvertitės Kathryn Hulme, kuri asmeniškai pažinojo tą savo knygoje aprašytą vienuolę ir iš pačios buvo išgirdusi įdomią jas vienuoliško gyvenimo istoriją, pasibaigusią atsisveikinimu su vienuolynu. Tuoj spaudoje buvo pradėti gvildinti klausimai, kiek knygoje yra tikrybės, ir kiek fantazijos, taip pat buvo diskutuojama, kiek filmo turinys atitinka knygoje aprašytus faktus.

Mums atrodo, kad visi šie klausimai kyla iš gryno smalsumo, bet jie visiškai nėra pagrindinės svarbos. Reikia pripažinti neginčijamą faktą, kad filme atvaizduotas vienuolės Luke gyvenimas nėra grynos fantazijos kūrinys. Panašių vienuolių yra ir daugiau įvairiuose vienuolynuose. Taip pat ir filme parodytos kai

kurios vienuolinio gyvenimo smulkmenos ir pasauliečiams sunkiai suprantami papročiai yra tikri faktai, nors ir ne visuose vienuolynuose vienodi. Tad filmas yra visiškai gyvenimiškas. Tačiau reikia pabrėžti, kad jame atvaizduotas vienuolinis gyvenimas toli gražu nėra pilnas. Gal jame antraeilės vienuoliškų papročių smulkmenos nustelbia vienuoliško gyvenimo esmę ir per daug pabrėžta išorė aptemdo nepakankamai išryškintą dvasią. Bet vėl reikia pripažinti, kad tokių dalykų, deja, ne viename vienuolyne pasitaiško. Kaip visur gyvenime, taip ir čia kartais žmogus išleidžia iš akių tai, kas svarbiausia, ir paskęsta nereikšmingose smulkmenose. Užtat filmas yra labai rekomenduotinas visoms vienuolėms, o ypač vienuolynų viršininkėms, nes jis gana vaizdžiai primena, kur gali nuvesti paskendimas smulkmenose ir nepakankamas žiūrėjimas esmės.

Labai yra svarbu suprasti savo gyvenimo tikslą ir mokėti tinkamai naudoti tam tikslui reikiamas priemones. Gal sesuo Luke ne visiškai tai sugebėjo. Labai yra svarbu suprasti kitą žmogų ir jam rodyti nuoširdžią artimo meilę. Gal šio supratimo ir meilės seseriai Luke pakankamai neparodė nei jos kapelionas, nei viršininkės. Štai kur buvo jos vienuoliško gyvenimo tragedija.

Vienuolyne žmogus turi ypač išmokti nugalėti save ir savo žemesniosios prigimties palinkimus palenkti aukštesniajai prigimčiai. Šiam tikslui seseriai Luke vyresnioji buvo liepusi neišlaikyti egzaminų. Šis liepimas daugumai žiūrovų atrodo la-

bai keistas ir nesuprantamas. Pati eksvie-
nuolė knygos autorei prisipažinusi, kad
tai buvęs ne griežtas įsakymas, o tik pa-
tarimas, norint išmėginti jos puikybę ir
sugebėjimą nugalėti savimylą. Jeigu ji
būtų tuoj su tuo pasiūlymu sutikusi, tai,
jos pačios žodžiais, vyresnioji greičiau-
siai būtų liepusi jai kaip galima geriau
stengtis išlaikyti egzaminus. Deja, ji ne-
pajėgė duoti teigiamo atsakymo ir paro-
dė, kad dar yra silpna ir palinkusi į sa-
vimylą.

Bendrai, filme stengtasi atvaizduoti
žmogų, siekianti tobulumo, norinti kovo-
ti su savo ydomis, bet drauge nepajėgian-
tį rodyti tiek pastangų, kiek reikia. Lyg
visur elgiamasi pagal priežodį, kad “Ir
vilkas būtų sotus ir ožka sveika”. Čia nė-
ra griežto ir ryžtingo nusistatymo, bet
nuolatinis ieškojimas kompromisų.

Kai kurios vienuolės, pamačiusios šį
filmą, neigiamai apie jį atsiliepė, sakyda-
mos, kad nė viena savo pašaukimu abejo-
janti mergaitė nebus šio filmo paskatinta
stoti į vienuolyną. Mums keistokai atrodo
toks galvojimas. Tad ką gi pagaliau, ar
šios rūšies filmas turėtų būti lyg slietas
ant meškerės kabliuko, viliojās mergaites
į vienuolyną? Ir tik tam, kad paskui jų
vienuolinis gyvenimas baigtųsi panašiai
kaip sesers Luke? Minėjome, kad filme
parodytas gyvenimas yra teisingas, nors
ir nepilnas. Minėjome, kad tai yra dau-
giausia tik antraeilės smulkmenos, galin-
čios pasitaikyti bet kokiame vienuolyne.
Jeigu kuri nors mergaitė turi tikrą pa-
šaukimą ir teisingai supranta vienuolinio
gyvenimo esmę, tai šios smulkmenos jos
nenugąsdins. Bet jeigu kuri nors jų nu-
sigas ir nutars nestoti į vienuolyną, kuri
ji iki šiol buvo įsivaizdavusi tik kaip
idealų rojaus kampelį be jokių žmogiškų
silpnybių, tai šis filmas bus labai gerai
pasitarnavęs vienuolynams — apsaugojęs
juos nuo daugelio kitų kandidačių, pana-
šių į seserį Luke.

ANATOMY OF A MURDER

Šį filmą “Legion of Decency” skiria į
ypatingą klasę, nes jis yra esmėje geras ir

rimtiems bei subrendusiems asmenims
gali būti naudingas, bet kitus gali papik-
tinti kai kurie filme vartojami terminai,
užtinkami tik moralės bei medicinos kny-
gose ir paprastai kasdieninėje gero sko-
nio žmonių aplinkoje nevartojami. Filme
gana ryškiai yra parodyta, kad Ameri-
kos teismų vartojama procedūra dažnai
yra labai netiksli, ir prisiekusieji, gud-
raus advokato suklaidinti, gali labai ne-
teisingai nuspręsti. Visas filmas ir yra la-
bai smulkus tokio teismo procesas, kur po
ilgų ir gudrių advokato išvedžiojimų pri-
siekusieji nusprendė, kad žmogžudys yra
nekaltas.

SAY ONE FOR ME

Yra žmonių, kurie nori, kad kiekvie-
nas filmas, kuriame kalbama apie religi-
ją arba apie kunigą, būtų visais atžvil-
giais tikras šedevras. Toki žmonės apie
šį filmą atsiliepia labai neigiamai. Bet
jeigu kuris nors kiekvienam filmui tokių
aukštų reikalavimų nestato, tai ir šiame
filme ras ko nors gero, nors jis tikrai nė-
ra nei aukšto meninio lygio, nei girtino
skonio. Tokių filmų, deja, yra didelė dau-
guma. Likusieji yra blogesni, ir tik vie-
nas kitas iš šimto pasitaiko geresnis.

HERCULES

Italijoje suktas filmas su italų artis-
tais, išskiriant Kalifornijos “Musele
Beach” karalių Steve Reeves, laimėjusi
“Mr. America” ir “Mr. Universe” titulus
ir šiame filme vaidinantį galingąjį Zeuso
sūnų Herkulą.

Filmas grindžiamas graikų mitu apie
Herkulą, bet čia prijungiama ir kitos sce-
nos iš Biblijos apie Samsoną ir iš graikų
Odisejos apie sirenas. Tokiu būdu yra su-
daryta istorijoje turinti pagrindą gana
įdomi mozaika, ir žiūrovas, kuris filmui
nestato jokių ypatingų reikalavimų, bet
pasitenkina gražiomis spalvomis ir nekas-
dieniniais vaizdais, šiuo filmu bus paten-
kintas. Tinkamas ir vaikams.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Pranas Naujokaitis. UPELIAI NEGRĮŽTA Į KALNUS. Išleido Liet. Knygos Klubas, 4545 W. 63rd St., Chicago 29, Ill. Aplankas dail. A. Šermukšnio. 510 psl., kaina 5 dol.

A. Giedrius. PASAKĖČIOS. Išleido Liet. Knygos Klubas. Iliustracijos dail. V. Simankevičiaus. 176 psl., kaina 2 dol.

Rev. John C. Jutt. OUR LADY OF ŠILUVA. Lietuvos Vyčių išleista ir Putname spausdinta 50 psl. brošiūrėlė, kurioje skaitytojas anglų kalba supažindinamas su Šiluvos Marijos šventove Lietuvoje.

Fabijonas Neveravičius. BLAŠKOMOS LIEPSNOS. Istorinis buities romanas. Pirmoji dalis. Išleido Nidos klubas Anglijoje. 286 psl., kaina nariams — 1 dol., nenariams — 2 dol.

RINKTINĖ. Nr. 1, 1959 m. Nidos Knygų Klubo leidinys,, išėinas kas trys mėnesiai, kuriame perspausdinami kai kurie straipsniai iš mūsų periodinių leidinių.

“Laiškai Lietuviams” skelbia konkursą!

Už geriausią straipsnį, parašytą šeimos ar jaunimo klausimais, skiriame premiją — **pasirinkti lietuviškų knygų už šimtą dolerių**. Premijos mecenatas — kun. dr. Juozas Prunskis. Jeigu bus didesnis susidomėjimas konkursu ir jeigu gausime pakankamą skaičių spausdintinų straipsnių, skirsime ir daugiau premijų. Konkursas baigiasi šių metų gruodžio mėn. 1 dieną. Straipsniai turi būti parašyti šeimos arba jaunimo klausimais, kad tiktų “Prie šeimos židinio” arba “Jaunimo paslapčių” skyriams “Laiškuose Lietuviams”. Straipsnio forma gali būti ivairi, galima rašyti net beletristine (novelės) forma. Straipsnio ilgis neturėtų būti didesnis kaip penki “L. L.” puslapiai, t. y. apie 2500 žodžių.

Straipsniai pasirašomi slapyvardžiu, o atskirame uždarame voke pažymima autoriaus pavardė ir adresas, o taip pat straipsnio antraštė ir autoriaus slapyvardis. Jury komisijos sudėtis bus pranešta vėliau. Premijuoti ir nepremijuoti straipsniai galės būti spausdinami “Laiškuose Lietuviams”. Nepremijuotų, bet spausdintinų straipsnių autoriai gaus įprastą honorarą. Nespausdinti straipsniai bus gražinami. Straipsnius siųsti šiuo adresu: “Laiškų Lietuviams” konkursui, 2345 W. 56th St., Chicago 36, 111.

Šių metų spalio mėn. 4 d. 3 val. p.p. bus iškilmingas Jėzuitų namų ir Jaunimo Centro pašventinimas. Visi nuoširdžiai prašomi dalyvauti

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

